

Қалт жібермей
қадағалайды

2-бет

Тамыры терең
тағылым

5-бет

Жерлесіміз –
күміс жұлдегер

8-бет

Құрметті ұстаздар, қадрлі білім саласының ардагерлері!

Сіздерді кәсіби мереке-
леріңіз – Мұғалімдер күнімен
шын жүректен құттықтаймыз!

Ұстаз – ұлт болашағын тәр-
биелейтін, жас ұрпаққа білім мен
тәрбие беріп, олардың өмірден
өз орнын табуына бағыт-бағдар
көрсететін мәртебелі мамандық.
Сіздердің күнделікті қажыр-
лы еңбектеріңіздің арқасында
шәкірттер білімге ұмтылып, қа-
білетін шыңдап, үлкен мақсат-
тарға қадам басады.

Мұғалімдік – біліммен қатар,
зор жауапкершілікті, төзімділік-
ті, парасаттылық пен балаға
деген шынайы жанашырлықты
талап ететін үлкен міндет. Сіз-
дер шәкірттеріңізге білім беріп
қана қоймай, олардың бойына
отансүйгіштік, жауапкершілік,
еңбеккорлық, адамгершілік пен
әділдік сияқты асыл қасиеттерді
сіңіріп келесіздер.

Әр шәкірттің жетістігінің ар-
тында ұстаздың табанды еңбегі
мен тәлім-тәрбиесі тұр. Баланың
өз күшіне сенуіне, қиындықтар-
ды еңсеріп, биік мақсаттарға
ұмтылуына жол ашатын да –
мұғалім.

Өскелең ұрпақтың сапалы
білім алып, саналы азамат
болып қалыптасуына қосып жүр-
ген өлшеусіз үлестеріңіз үшін
баршаңызға шынайы алғысы-
мызды білдіреміз.

Сіздерге зор денсаулық,
отбасыларыңызға амандық
пен береке, еңбектеріңізге то-
лағай табыс тілейміз! Шығар-
машылық ізденістеріңіз бен
кәсіби жетістіктеріңіз артып,
шәкірттеріңіздің әрбір жеңісі
еңбектеріңіздің жемісіне айнал-
сын.

Қоғамдағы абырой-бедел-
деріңіз биік, мерейлеріңіз үстем
болсын!

Мұғалімдер күні құтты бол-
сын!

Ермағанбет БӨЛЕКПАЕВ,
Қарағанды
облысының әкімі

Нұркен КОБЖАНОВ,
Қарағанды облыстық
мәслихатының
төрағасы

«Мінезді газеттің» мінсіз миссиясы

Мерзімді басылымдарға (газет-журналдар) деген қоғам мен оқырман сенімі сетіней бастағанын жасыра алмаймыз. Ақпараттың таралу жылдамдығы адам ойының жылдамдығынан асып түсті. Әлеуметтік желілер ақпараттық шекараны жойып, маржан сөз арзан ойға жол берді. Шын-
туайтында мерзімді баспасөздің ақпарат тарату шапшаңдығы жағынан жаңа медиамен бәсекеле-
се алмайтын кемшілігі мойындалды.

Дегенмен, ойлы оқырманның сұранысы мен талғамы дәстүрлі құндылықтардан бас тарта
қойған жоқ. Бүгінгі цифрлық технология дәуірінде бәрі өзгеріп жатыр. Талап та, талғам да өз-
герді. Ал, сөздің құны ешқашан өзгермейді. Сонымен қатар, дәстүрлі баспасөздің күні өте қой-
мағанын Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Бүгінгі таңда газет-журналдар қайта
өрлеу дәуірінің бастауында тұр» деген ой-тұжырымынан аңғаруға болады.

Еркін МҰСАБЕК,
«Ortalyq Qazaqstan»

95 жыл бойы сөзге, сөз бо-
стандығына, аға буын қалып-
тастырған дәстүрге деген адал-
дығынан айнымаған «Ortalyq
Qazaqstan» газеті де өзінің ғасыр-
ға жуық тарихында өткенінен
ұялып, ертеңінен түңілетін күйге
түскен жоқ. Бүгін де Президент
айтқандай, қайта өрлеу дәуіріне
аршынды қадам басып барады.

95 жыл!
Адам ғұмырымен
бағамдағанға – мәреге жакын-
даған тағдыр иесінің тағылым-
ды жолы. Ал, газет үшін – елдің
тағдырымен, қоғамның тынысымен,
ұлттың ой-санасымен біте қайнасып,
бірге тыныстаған ғаламат ғақлия.
Тұтас бір дәуірдің үні, шежіресі.

...1931 жылдың 4 қазаны. Осы-
дан дәл 95 жыл бұрын Қарағанды
көмір бассейнінің ұнпарағы болып,
теміржол бойындағы вагонда жа-
зылып, вагонда қатталған «Орта-
лықтың» алғашқы сандарында жер
қойнауынан өндірілген көмірдің
салмағы, өндірістік көрсеткіштер
мен кеншілердің ауыр еңбегі бедер-
ленген-ді. Содан бері жүгі жеңілде-
ген кезі болмапты.

Газеттің тағдыры – қазыналы

Қарағандының тағдырымен тамыр-
лас. Бір кезде шахта шыңырауынан
үн қатса, тағы бір сәтте егін алқа-
бындағы дикандардың, өрістегі мал-
шының сөзін сөйледі. КарЛАГ-тың
тар қапасына да қамалып, жеңдеттің
нысанасына іліккен кездері болған.
Газеттің өзі емес, әрине. Алғашқы
редакторларының бірі атылып, енді
бірі айдалып жатқанда, қарапай-
ым оқырман «Ortalyq Qazaqstan»
газетінің беттеріндегі ашы ақиқат,
өткір мінезді жазбай танып отырған.

Басылымның атауы үш рет өз-
герді. Алғашқы саны «Қарағанды
пролетариаты» болып жарық көрген
байырғы басылым 1938 жылы «Со-

веттік Қарағанды», 1963 жылдан
бастап бүгінгі «Орталық Қазақстан»
атауымен оқырманға жол тартты.
Алайда, атауы өзгергенмен, газеттің
ақиқатшыл болмысы, елмен бірге
болу миссиясы өзгерген жоқ.

«Орталықтың» тарихы – терең,
дәстүрі – бай. Бұл дәстүр сөз зергер-
лері Ғабиден Мұстафин, Әлжаппар
Әбішев, ұлттық публицистиканың
жарық жұлдызы Саттар Ерубаев-
тардың қаламымен қалыптасып,
бөртіндегі Бейсенғали Тәйкіманов,
Сейфолла Оспанов, Рамазан Сағым-
беков, Тілеухан Жүсіпов, Рымқұл
Сүлейменов, Нұрмахан Оразбеков,
Зарқын Тайшыбай, Мағауия Сембай
сынды қалам қайраткерлерінің бап-
тауымен бізге жетті. Рух жоқшысы
Ақселу Сейдімбектің күй болып
күмбірлеген қолтаңбасымен ұлттық
рухты көкке көтерген басылымда
көсемсөздің көксемсері Нұрмахан
Оразбеков «Иә, бұл – төңкеріс!» деп
Кенес Одағы басшыларының олақ
әрекетін әшкерелесе, Алаш жыры-
ның ақтанкері Серік Ақсұңқарұлы
алдаспандай жарқылдады. Акаде-
мик Ебіней Бөкетов пен жазушы

• 5 ҚАЗАН – МҰҒАЛІМ КҮНІ

Төр – ұстаздікі!

Бала үшін мектеп – білім алатын орын болса, ұстаз үшін ол – адам тағдырына әсер ететін үлкен әлем. Сыныпқа кірген мұғалімнің алдында ондаған бала отырады. Олардың әрқайсысының арма-
ны, қабілеті, мінезі мен өмір жолы бөлек. Біріне білім керек болса, екіншісіне сенім, үшіншісіне бір
ауыз жылы сөз қажет. Сол ерекшелікті байқап, баланың бойындағы мүмкіндікті аша білу – ұстаз ең-
бегінің көзге көріне бермейтін, ең қымбат қыры. Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы «Мектептің жаны
– мұғалім» деп бекер айтқан жоқ. Ал, Мағжан Жұмабаев «Алты Алаштың баласы бас қосса, төр –
мұғалімдікі» деп, ұстаз еңбегінің қоғамдағы орнын айқындады. Бір ғасыр өтсе де, бұл ойдың мәні
өзгерген жоқ. Ұстаз болу – білім үйрету ғана емес, шәкірттің өзіне деген сенімін оятып, өмірден өз
жолын табуына бағыт беру. Кейде мұғалімнің сабақ үстінде айтқан бір ауыз сөзі баланың есінде өмір
бойы сақталып, оның мамандық таңдауына, арманына, тіпті тағдырына әсер етуі мүмкін. Ұстаз
мәртебесі – бір мамандықтың беделі ғана емес, қоғамның білім мен адам капиталына берген бағасы.

 Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қарағанды облысында бүгінде 24 691 педагог еңбек
етеді. Оның ішінде, 17 421-і – мектеп мұғалімі, 4 951-і –
мектепке дейінгі білім беру педагогі, 2 319-ы – колледж
педагогі. Соңғы үш жылда өңірдегі педагогтер саны 23
100-ден 24 691 адамға дейін өскен. Бұл білім беру жүйе-
сіндегі кадрлық әлеуеттің артып келе жатқанын көрсет-
теді.

Педагог мәртебесінің маңызды көрсеткішінің бірі

– оның еңбегіне төленетін ақы. Қазіргі таңда өңірдегі
мұғалімдердің орташа жалақысы 350-450 мың теңге ара-
лығында. Ал, жоғары біліктілік санаты бар педагог-зерт-
теуші, педагог-шеберлердің және магистр дәрежесіне ие
мамандардың табысы 600 мың теңгеден асады. Соңғы
4-5 жылда педагогтердің еңбекақысы 100 пайызға, яғни,
екі есеге өсті. Бұған жыл сайынғы 25 пайыздық индек-
стеу және біліктілік санаты үшін төленетін үстемеақы-
лар әсер етті. Алайда, мәртебе тек жалақымен өлшен-
бейді.

➤ 3-бет

ВАЛЮТАЛАРДЫҢ РЕСМИ БАҒАМДАРЫ:

• EUR/KZT 499.05

• USD/KZT 441.91

• RUB/KZT 5.3

• CNY/KZT 65.91

Қазақстан Ұлттық Банкінің
2 қазан, 2026 жылғы дерекі бойынша

Қалт жібермей қадағалайды

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП
Қайіңсіз Қазақстан үшін!

Теміртауда қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мен азаматтардың құқықтарын қорғауға бағытталған жаңа цифрлық бақылау тетігі іске қосылды. Қалада прокурорларға ахуалды тәулік бойы бақылап, заң бұзушылықтарға жедел ден қоюға мүмкіндік беретін Қадағалау ден қою орталығы жұмысын бастады.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Жаңа орталықтың жұмысымен Облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев пен облыс прокуроры Мұрат Тілеубердиев танысты. Мұнда бейнемониторинг, ақпаратты талдау және ведомстволарлық өзара іс-қимыл бір жүйеге біріктірілген. Бұл прокурорлық қадағалаудың тиімділігін арттырып, оқиғаларға уақытылы әрекет етуге мүмкіндік береді.

Бүгінде бірыңғай жүйеге 1575 бейнекамера қосылған. Олар қала көшелері мен саябақтарында, мектептер мен балабақшаларда, медициналық ұйымдарда және басқа да нысандарда орнатылған. Кезекші прокурорлар камералар арқылы

қаладағы жағдайды нақты уақыт режимінде бақылап отырады. Құқық бұзушылық немесе өзге де проблемалық жағдай тіркелген кезде ақпарат бірден өңделіп, тиісті шаралар қабылданады. Мұндай тәсіл кей жағдайда прокурордың оқиға орнына баруын қажет етпей, мәселені қашықтан бақылауға және жедел шешуге жол ашады. Сонымен қатар, 360 градусқа шолу жасайтын және оптикалық ұлғайту мүмкіндігі бар камералар оқиға барысын егжей-тегжейлі бақылауға мүмкіндік береді.

Прокуратура өкілдерінің айтуынша, орталықты тек техникалық құралдармен жабдықталған бөлме ретінде қарастыруға болмайды. Оның басты ерекшелігі – цифрлық мүмкіндіктерді про-

курорлық қадағалау жүйесімен ұштастырып, заң бұзушылықтардың алдын алуға және оларға жедел әрекет етуге жағдай жасау. Бұдан бөлек, уақытша ұстау изоляторларында отырған азаматтардың құқықтарының сақталуы да тұрақты бақылауда болады. Орталық цифрлық қадағалау жүйесімен ықпалдастырылған.

Жаңа орталықтың негізгі мақсаты – азаматтардың құқықтарын қорғау, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және заң бұзушылықтарға жедел ден қою. Теміртауда цифрлық технологиялар құқықтық тәртіпті қамтамасыз етудің практикалық құралдарының біріне айналып отыр.

Сурет облыс әкімдігінің сайтынан

Білім – әлеует негізі

Білім саласы қызметкерлерінің кәсіби мерекесі қарсаңында облыс әкімдігінде өңір университеттерінің оқытушылары мен мамандары бас қосты. Облыс әкімінің орынбасары Әлібек Әлденей төрағалық еткен жиында жоғары білімнің бүгінгі міндеттері, білікті кадр даярлау мен ғылымды дамыту мәселелері сөз болды. Сондай-ақ, өскелең ұрпаққа сапалы білім беріп, кәсіби маман қалыптастыруға үлес қосып жүрген сала қызметкерлеріне құрмет көрсетілді.

ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫНЫҢ ӘКІМДІГІ

Аяулым СОВЕТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

– Жоғары білім – елдің зияткерлік және ғылыми әлеуетінің негізі. Жастарға сапалы білім беріп, оларды білікті маман ретінде қалыптастыруда ұстаздардың еңбегі орасан. Бүгінде жоғары оқу орындарына заман талабына сай кадр даярлау, цифрлық технологиялар мен жасанды интеллекттің мүмкіндіктерін кеңінен пайдалану сынды міндеттер жүктеліп отыр. Өңіріміздегі университеттер осы бағыттарда жүйелі жұмыс жүргізіп келеді, – делі Әлібек Әлденей.

Қазір еңбек нарығының сұранысы да, маманға қойылатын

талап та өзгеріп келеді. Соған сәйкес жоғары оқу орындары үшін студентке тек теориялық білім беру жеткіліксіз. Жаңа технологияларды меңгерген, алған білімін тәжірибеде қолдана алатын және өзгеріске бейім маман даярлау алдыңғы қатарға шықты. Бұл ретте ғылым мен білімнің сабақтас-тығын күшейту де маңызды.

Қарағандының жоғары оқу орындары осы бағыттағы жұмыстарын кеңейтіп келеді. Ұлттық және халықаралық рейтингтерден орын алған өңір университеттері Қазақстандағы және шетелдегі білім ордаларымен әріптестік байланыстарын нығайтып, ғылыми ізденістер мен жаңа технологияларды игеруге басымдық беруде.

Мұндай ынтымақтастық білім беру бағдарламаларын жетілдіруге, ғылыми жобаларды жүзеге асыруға, оқытушылар мен студенттердің тәжірибе алмасуына мүмкіндік береді. Сәйкесінше, жоғары мектептің алдында білім сапасын көтерумен қатар, ғылымға бейім жас мамандарды қалыптастыру міндеті де тұр.

Мерекелік кездесу соңында жоғары білім саласының дамуына және жас мамандарды даярлауға елеулі үлес қосқан бірқатар оқытушы мен қызметкерге облыс әкімінің Алғыс хаттары табысталды.

Сурет облыс әкімдігінің мұрағатынан

• ИНФРАҚҰРЫЛЫМ

Электр желісі жаңарады

Майқұдықтағы электр желілерін ауқымды жаңғырту жұмыстары мәреге жакын. Аудан тұтынушылары кезең-кезеңімен 110/10 кВ «Жаңа Майқұдық» қосалқы станциясына қосылып жатыр.

Жаңғырту жұмыстарын «Қарағанды Жарық» компаниясы жүргізіп жатыр. Жоба аясында жеті жоғары кернеулі электр желісін қайта жаңарту көзделген.

Жоба бойынша жер астымен ұзындығы 18 шақырымнан асатын жаңа кабель желілері тартылады. Сонымен қатар, ескірген әуе желілері

кезең-кезеңімен бөлшектелуде. Олардың жалпы ұзындығы шамамен 9,5 шақырымды құрайды. Бұдан бөлек, 40 темірбетон тірек алынып тасталады.

Қазір жұмыстар Белинский, Күзембаев, Технологиялық, Уржумская көшелері мен 19-шағынауданда жүріп жатыр.

Өз тілшімізден

Қыста қалтырамас үшін

Бүгінде Балқаш жылу электр орталығында жылу маусымына дайындықпен қатар, станцияның өндірістік қуатын арттыру жұмыстары қауырт. Қолданыстағы қазандықтар күрделі жөндеуден өтсе, жаңа бесінші қазандық іске қосылуға дайындалуда. Ал, алдағы уақытта тағы бір турбинаны орнату жоспарланған. Бұл жұмыстар қаланы жылумен қамту сенімділігін күшейтіп, жаңа нысандарды орталық жылу жүйесіне қосуға мүмкіндік бермек. Жақында Балқаш қаласының бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері ЖЭО-ға барып, станциядағы жұмыстардың барысымен танысты. Кәсіпорын директоры Нариман Сағындық өндірістік нысанды аралатып, жылу беру маусымына дайындық пен инвестициялық жобалардың жүзеге асырылуы туралы айтты.

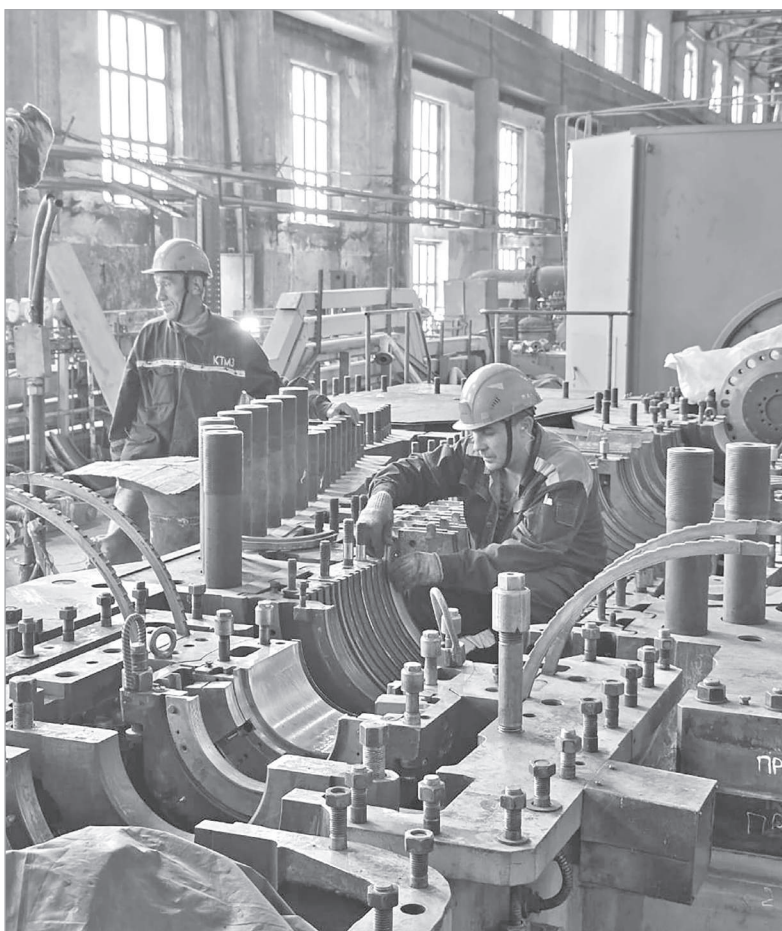
Нұрдос КӘРІМ,
«Ortalyq Qazaqstan»

1937 жылы пайдалануға берілген Балқаш ЖЭО бүгінде қаланың өндірістік нысандары мен тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығын жылу және электр энергиясымен қамтамасыз етіп отыр. Станцияның электр қуаты – 145 МВт, жылу қуаты – 383,6 сағ/Ткал. Мұнда 429 адам еңбек етеді. Станцияның өндірістік жабдықтары қатарында №6, №7, №8, №9 төрт ПК-10п-2 типті қазандық және №2, №3 ПТ-30/40-2,9, №6 Р-25-90/31, №7 ПТ-60-90/13 типті төрт турбоагрегат бар. ЖЭО-ның бүгінгі жұмысына көз жүгірткенде, станцияның жасы да, жауапкершілігі де қатар сезіледі. Үздіксіз қызмет етіп келе жатқан жабдықтардың уақыт талабына сай болуы – қала үшін маңызды мәселе. Сондықтан, 2026 жылғы инвестициялық бағдарламада негізгі өндірістік жабдықтарды жаңартуға басымдық берілген. Қолданыстағы тариф 2026 жылғы 1 мамырдан бастап 5 997,66 теңге/Ткал мөлшерінде бекітілген. Оның ішінде, «Балқаш Жылу» ЖШС үшін – 2 408,02 теңге/Ткал, өзге тұтынушылар үшін – 15 757,41 теңге/Ткал.

2024-2029 жылдарға арналған инвестициялық бағдарлама бойынша биыл №9 қазандық агре-

гатына күрделі жөндеу жүргізу жоспарланған. Негізгі тораптар мен қосалқы бөлшектерді ауыстыруға 437 млн 704,41 мың теңге көлемінде қаражат көзделген. Сонымен қатар, өндірістік қажеттілікке байланысты №8 қазандық агрегатын күрделі жөндеуден өткізу бойынша инвестициялық бағдарламаға өзгеріс енгізу мәселесі қарастырылуда. Тиісті өтінімді 2026 жылғы 1 қарашаға дейін беру жоспарланған. Ал, станциядағы биылғы негізгі жұмыстың бірі – №8 қазандық агрегатын күрделі жөндеу. Қазандық маңында жүрген мамандардың жұмысына қарап, мұндағы істің ауқымын аңғаруға болады. Бірінші және екінші сатылы су экономайзерлері, фронттық экран құбырлары, фестон құбырлары, бірінші және екінші сатылы ауа жылытқыштар, бірінші сатылы бу қыздырғыш, ППЛ5 шаң бергіштері, ЗУУ блоктары бойынша демонтаждау және монтаждау жұмыстары жүргізілген. Қазандықтың жылу оқшаулауы мен қаптамасы да жөндеуден өтуде.

Бұдан бөлек, құбыржолдар мен реттеуші-ысырмалы арматуралар, құлақтағыш қондырғы және қазандықтың айналымды жабдықтары жөнделген. Мұндай жұмыстардың әрқайсысы станция үшін маңызды. Өйткені, мақсат –

жабдықтың техникалық жағдайын жақсарту, оның тозу деңгейін төмендету және алдағы пайдалану кезеңіндегі сенімділігін арттыру. Жоба нәтижесінде №8 қазандықтың тозу деңгейін 4,3 пайызға, авариялық жағдайлардың орын алуын 3,9 пайызға төмендету, сондай-ақ көмір мен мазут секілді ресурстардың шығынын азайту көзделген. Энергетиктердің бұл жұмысы жыл сайын қайталанып отыратын қалыпты өндірістік үдеріс болғанымен, әр жыл сайын оның өз салмағы бар. Өткен жылы да станцияның №9 қазандық агрегатында ауқымды күрделі жөндеу жүргізілген.

2025 жылғы жөндеу барысында екінші сатылы су экономайзері мен бу қыздырғышы, төбелік

және бараралық құбырлар, диірменнің шеткі қақпағы ауыстырылған. Бірінші және екінші сатылы ауа жылытқыштар, газ-ауа құбырлары, үрлеу желдеткіштері, түтін сорғыштар, диірмен желдеткіштері жөнделіп, диірмендерге қажетті жұмыстар жүргізілген. Жылу оқшаулауы мен қаптамасы, құлақтағыш қондырғы, бірінші сатылы бу қыздырғыш пен су экономайзері де жөндеуден өткен. Нәтижесінде №9 қазандықтың тозу деңгейін 4,6 пайызға, авариялық жағдайларды 1,7 пайызға төмендету және отын ресурстарының шығынын қысқарту көзделген. Өндіріс жөніндегі бас инженердің орынбасары Антон Тришин станциядағы жөндеу жұмыстарының бекітілген кестеге сәйкес жүріп

жатқанын айтады.

– Жұмыстар бекітілген кестеге сәйкес орындалуда. Қазіргі уақытта станцияда үш қазандық жұмысқа дайын. Тағы бір қазандық пен турбинаға күрделі жөндеу жүргізу жалғасып жатыр, – дейді Антон Тришин.

Жылу беру маусымы жақындаған сайын энергетиктердің жұмысы да қыза түседі. Өйткені, мұнда бір ғана агрегаттың дайындығы тұтас жүйенің тұрақтылығына әсер етуі мүмкін. Сондықтан, мамандар әрбір жабдықты тексеріп, анықталған ақауларды уақытында жоюға тырысады. Алайда, Балқаш ЖЭО-дағы жұмыс тек қолданыстағы жабдықтарды жөндеумен шектелмейді. Станцияда өндірістік қуатты арттыруға бағытталған ірі жоба да жүзеге асырылып жатыр. Соның бірі – бесінші қазандық агрегатын салу. Жаңа қазандық агрегатын монтаждау жұмыстары аяқталған. Қазір газ тазарту жабдықтарын орнату жұмыстары жүргізіліп жатыр. Оны жеткізу бойынша Оңтүстік Кореяның IL KWANG компаниясымен келісімшарт жасалған.

– Қазандық агрегатын монтаждау жұмыстары аяқталды. Қазір газ тазарту жабдықтарын орнату жұмыстары жүргізілуде. Оны жеткізу бойынша Оңтүстік Кореяның IL KWANG компаниясымен келісімшарт жасалды. Жоба жаңа Экологиялық кодекстің талаптарына сәйкес. Газ тазарту-дың жаңа жүйесі атмосфераға тарайтын зиянды шығарындыларды едәуір азайтады, – дейді Балқаш жылу электр орталығының директоры Нариман Сағындық.

Жаңа қазандықтың тағы бір ерекшелігі – ол станцияның жылу өндіру мүмкіндігін арттырады. Ал бұл қала үшін маңызды.

– Бұл – қала үшін өте маңызды жоба. Ол тұтынушыларға қосым-

ша жылу өндіруге мүмкіндік береді. Қала өсіп келеді, сондықтан, қуатты арттыру қажеттілігі туындап отыр. Болашақта бұл жаңа нысандарды орталық жылу жүйесіне қосуға мүмкіндік береді, – дейді ЖЭО директоры.

Қазір қазандық цехының ғимаратын монтаждау жұмыстары да жүргізілуде. Жобаны 2028 жылдың соңына дейін аяқтау жоспарланған. Алдағы уақытта станцияда тағы бір турбина орнатылады. Бұл да өндірістік мүмкіндікті кеңейтіп, қаланың болашақтағы жылу және энергия қажеттілігін қамтамасыз етуге бағытталған. Станция аумағын аралап жүргенде, мұндағы жұмыстардың бір-бірімен сабақтастық екенін байқауға болады. Бір жағында – жылдар бойы жұмыс істеп келе жатқан жабдықтарды жаңарту. Екінші жағында – жаңа өндірістік қуаттарды іске қосуға дайындық.

Үш қазандық жұмысқа дайын. Тағы бір қазандық пен турбинада күрделі жөндеу жалғасып жатыр. Жаңа бесінші қазандықтың монтажы аяқталып, енді газ тазарту жабдықтары орнатылуда. Алда атқарылар жұмыс аз емес. Қазандық цехының ғимаратын толық аяқтау, жаңа газ тазарту жүйесін іске қосу, қолданыстағы жабдықтарды жаңарту, кейін тағы бір турбинаны орнату – станцияның алдағы жылдардағы даму бағытын айқындайды.

БАЛҚАШ

Сурет автордан

Төр – ұстаздікі!

(Соңы. Басы 1-бетте)

Қазіргі педагогтен кәсіби білімімен қатар, жаңа оқыту әдістерін меңгеру, цифрлық құралдарды пайдалану, оқушының жеке қажеттілігіне қарай жұмыс істеу және үнемі ізденісте болу талап етіледі. Осыған байланысты өңірде педагогтердің кәсіби дамуына ерекше көңіл бөлініп келеді.

Мұғалім мәртебесін кәсіби көрсеткіштермен ғана өлшеу жеткіліксіз. Оның қоғамдағы орны оқушыға білім үйретумен шектелмейтін жауапкершілігімен айқындалады. Бүгінгі ұстаз баланың білім алуына бағыт беріп қана қоймай, оның сыни ойлауына, ақпаратты саралауына, мамандық таңдауына, қоғамдағы өз орнын табуына ықпал етеді. Әсіресе, цифрлық ақпарат ағыны күшейген кезеңде мұғалімнің бағыт-бағдар беруші ретіндегі рөлі арта түсті.

– Қазіргі таңда мұғалімге қойылатын талап – жоғары. Бірақ, кәсіп тұрғыдан өсуге мүмкіндік те көп. Біліктілікті арттыру курстарына қатысып, жаңа әдістерді меңгеру, тәжірибе алмасу, біліктілік санатын

Бүгінде педагогтер үшін біліктілікті арттыруға, аттестаттаудан өтуге және кәсіби деңгейін көтеруге мүмкіндік беретін жүйелі жағдай қалыптасқан. Педагогтің еңбегін бағалау тек оның сабақ беруімен шектелмейді.

көтеру – мұның барлығы ұстаздың өз еңбегіне деген жауапкершілігін арттырады. Менінше, мұғалім мәртебесі ең алдымен, оның еңбегіне деген құрметтен басталады. Ұстаздың еңбегі бағаланып, кәсіби дамуына жағдай жасалған кезде ол өз кезегінде оқушысына сапалы білім беруге бар күшін жұмсайды. Сондықтан, педагог үшін ең маңыздысы – тынымсыз ізденіп, заман талабына сай болу, – деді №23 жалпы білім беретін орта мектептің қазақ тілі пәні мұғалімі Айгүл Мухсинова.

2026 жылы педагогтердің кәсіби дамуына арналған жұмыстар жалғасын тапты. Жылдық жоспар бойынша түрлі ұйымдарда біліктілікті арттыру курстарынан 4 645 педагогтің өтуі көзделген. Оның 3 442-сі «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығына тиесілі. 22 қыркүйектегі мәлімет бойынша

2 051 педагог аталған курстардан өткен. Жалпы 2026 жылы біліктілікті арттыру курстарынан 3 972 педагог өтті. Кәсіби өсудің тағы бір көрсеткіші – біліктілік санаты. Бүгінде жаңа аттестаттау жүйесі бойынша облыста 18 699 педагог немесе жалпы педагогтердің 75,7 пайызы біліктілік санатына ие. Оның ішінде педагог-модераторлар – 40,1 пайыз, педагог-сарапшылар – 23,1 пайыз, педагог-зерттеушілер – 12,3 пайыз, педагог-шеберлер – 0,2 пайыз.

Мектеп педагогтері арасында да бұл көрсеткіш – жоғары. Өңірдегі 17 421 мектеп педагогінің 73,4 пайызы біліктілік санатын алған. Олардың 34,7 пайызы – педагог-модератор, 24 пайызы – педагог-сарапшы, 14,5 пайызы – педагог-зерттеуші, 0,2 пайызы – педагог-шебер.

Біліктілік санаты – мұғалімнің кәсіби жолындағы белгілі бір бе-

лес. Бір маман үшін алғашқы санатын алу болса, енді бірі үшін педагог-зерттеуші немесе педагог-шебер деңгейіне көтерілу. Қазіргі білім беру жүйесінде мұғалімнің кәсібі өсуіне арналған баспалдақ қалыптасып келеді.

Қарағанды облысы білім басқармасының кадр қызметі бөлімінің басшысы Жанат Жұмагелдинаның айтуынша, педагогтің кәсіби дамуы мен еңбек жағдайын жақсарту – кадр саясатының маңызды бағытының бірі.

– Бүгінде педагогтер үшін біліктілікті арттыруға, аттестаттаудан өтуге және кәсіби деңгейін көтеруге мүмкіндік беретін жүйелі жағдай қалыптасқан. Педагогтің еңбегін бағалау тек оның сабақ беруімен шектелмейді. Оның кәсіби жетістігі, біліктілік санаты, білімін жетілдіруге ұмтылысы да маңызды. Сондықтан, педагогтерді кәсіби тұрғыдан қолдау жұмыстары тұрақты түрде жүргізіледі, – дейді Жанат Жұмагелдина.

Әрине, білім беру саласында еңбек құқықтарына қатысты мәселелер де кездеседі. Оқу сағаттарын бөлудегі келіспеушіліктер немесе педагогтің тікелей міндетіне жатпайтын тапсырмаларды жүктеуге байланысты өтініштер бар. Мұндай жағдайларда азаматтардың өтініштері қолданыстағы заңнама аясында қаралып, тиісті жұмыстар жүргізіледі. Мұғалім мәртебесі ауыл мен қала арасындағы білім сапасының айырмасын азайту мәселесімен де сабақтас. Әсіресе, ауыл мектептері үшін білікті кадрдың тұрақтылығы маңызды.

Бүгінгі ұстаз – өзгерістерге бейім білім беру жүйесінің ортасында тұрған маман. Бір жағынан, одан жоғары кәсіби шеберлік талап етіледі. Екінші жағынан, осы талапқа сай болу үшін біліктілігін арттыруға, санат алуға, жаңа әдістерді меңгеруге мүмкіндік берілуі тиіс. Мұғалім мәртебесінің мәні де – осында.

Суреттерді түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

• ТАҢДАУ

Мұғалім болу тәуекел ме?

Мектеп табалдырығын аттаған жас ұстаздың қолында тек диплом емес, тұтас бір буынның ертеңіне әсер ететін жауапкершілік бар. Мектеп дәлізіндегі қоңырау үні өзгерген жоқ. Сол қонырауға ілесіп, сыныпқа кіретін мұғалімнің бейнесі өзгеріп келеді. Бүгінгі ұстаздың қолында бордан бөлек цифрлық құрал, алдында кітаптан бөлек интернеттен ақпарат іздейтін оқушы отыр. Ал, осы өзгерген мектепке кімдер келіп жатыр?

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

2025-2026 оқу жылында Қазақстанның білім беру ұйымдарына 10 мыңнан астам жас педагог жұмысқа қабылданған. Оның үстіне педагог мамандығына жастардың қызығушылығы артып келе жатқаны байқалады. 2024-2025 оқу жылында 1800-ге жуық «Алтын белгі» иегері педагогикалық бағытты таңдаса, кейінгі қабылдауда бұл көрсеткіш 2 мыңнан асқан. Осы жылы мектепке келген әрбір жас маманның артында саналы таңдау бар.

Мұғалімдікке келетіндердің барлығы бірдей педагогикалық университеттің жаңа түлегі емес. Қазіргі мектепке мұғалім болып келудің жолы да өзгерді. Қарағанды облысында басқа саладан жоғары білім алған мамандарды педагогикаға қайта даярлау тәжірибесі енгізілген. Ресми мәлімет бойынша, осындай қайта даярлаудан кейін 33 адам мектепке жұмысқа орналасқан. Бұл – «мұғалім болу үшін міндетті түрде бала кезден осы мамандықты таңдау керек» деген түсініктің біртіндеп өзгеріп келе жатқанын көрсетеді. Бір маман мектепке университеттен кейін бірден келеді. Екіншісі басқа салада жүріп, кейін ұстаздықты таңдайды. Үшіншісі ауылға барып, өзіне жаңа орта қалыптастырады. Ал, олардың бәріне ортақ бір нәрсе бар. Ол – мектепке келгеннен кейін де үйренуді жалғастыру қажеттігі.

Мұғалімдікке қызығушылықтың артқанын жоғары білім статистикасы да көрсетеді. Ұлттық статистика бюросының мәліметінше, 2025-2026 оқу жылының басында Қазақстанның жоғары оқу орындарына 208,9 мың адам қабылданған. Солардың ішінде ең көп таңдалған бағыт – педагогикалық ғылымдар. Жаңадан қабылданған студенттердің 25,4 пайызы осы бағытты таңдаған.

Өңірдің білім беру ұйымдарында 25 мыңға жуық педагог еңбек етеді. Ресми мәліметтерде білім беру жүйесіне жыл сайын 600-ге жуық жас педагог қосылатыны көрсетілген. 2024 жылы облыс бюджеті есебінен педагогикалық мамандықтарға 20 грант бөлініп, 50-ден астам түлек білім беру ұйымдарындағы ұжымдарды толықтырған. 600 жас маман дегеніміз – 600 жаңа көзқарас, 600 түрлі өмір жолы, 600 түрлі сыныптағы жаңа тәжірибе.

– Бастауыш сынып мұғалімі болу – мен үшін үлкен жауапкершілік. Себебі, баланың мектептегі алғашқы қадамы дәл осы кезеңнен басталады. Әріп танып, алғаш рет өзідігінен оқып, есеп шығарып үйренген сәттерін көрудің өзі – ерекше қуаныш. Маған балалардың әр жетістігі маңызды. Кейде кішкентай ғана қадамының өзі үлкен еңбектің нәтижесі болады. Сондықтан, әр оқушыға жеке көңіл бөлуге тырысамын. Жас маман ретінде өзім де көп нәрсе үйреніп келемін. Ұстаздықты таңдағанымна қуаныштымын. Ұстаздық мені күн сайын ізденуге және өзімді дамытуға жетелейді, – дейді №88 мектептің бастауыш сынып мұғалімі Мерей Әлжанова.

Жас маманның ұстаздық жолы кейде үлкен қаладан емес, ауыл мектебінің шағын сыныбынан басталады. Мұнда мұғалімнің міндеті жаңа сабақты түсіндірумен шектелмейді. Ол кейде оқушының олимпиадаға дайындығына көмектеседі, кейде ауыл баласының үлкен қаладағы университет туралы арманына жол ашады. Ауылға барған жас педагогтің бір сағаттық сабағының өзі бір баланың өмірлік таңдауына әсер етуі мүмкін. Сол себепті жас маманды мектепке тарту ғана емес, оны ұстап қалу мәселесі де маңызды.

Бүгінгі мұғалімнің алдында бұрынғыдан да көп мүмкіндік бар. Бірақ сонымен бірге талап та жоғары. 2025-2026 оқу жылының қорытындысы бойынша, Қазақстанның білім беру ұйымдарында 420 мыңнан астам педагог еңбек етеді. Оның ішінде, «Келешек мектептері» ұлттық жобасы аясында салынған 217 заманауи мектепте 16 мыңға жуық педагог жұмыс істейді.

Технология дәуірінде дүниеге келген бүгінгі оқушы үшін цифрлық орта таңсық емес. Смарт-

фон, компьютер, жасанды интеллект оның күнделікті өмірінің бір бөлігіне айналды. Мұндай жағдайда информатика мұғалімінің міндеті де өзгеріп келеді. Осы бағытта еңбек етіп жүрген жас педагогтің айтуынша, бұл мамандық үнемі ізденісті талап етеді.

– Информатика пәнін таңдаған себебім – технологияның бала өміріндегі рөлі күн сайын артып келеді. Қазір оқушы дайын ақпаратты ғана қабылдамайды, өзі іздейді, бағдарлама құрады, цифрлық құралдарды қолданады. Информатика мұғалімінің міндеті – технологияны үйретумен шектелмей, оны дұрыс әрі қауіпсіз пайдалануға бағыттау деп ойлаймын. Әсіресе, жасанды интеллект дамып жатқан кезеңде мұғалімнің өзі де үнемі ізденуі керек. Мен үшін ең қызығы – оқушының өз қолымен жасаған жобасының нәтижесін көру. Сол кезде сабақтың қызығына кестеге сай өткенін емес, нақты дағды қалыптасқанын сезінесің, – дейді М.Жұмабаев атындағы гимназияның информатика пәні мұғалімі Алтыншаш Бақтыбайқызы.

Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы «Мұғалім қандай болса, мектебі һәм сондай болмақшы» деген. Бір ауыз сөздің өзінде ұстаздың мектептегі ғана емес, қоғамдағы салмағы жатыр. Бүгін сол төрге жаңа буын келіп отыр. Олар – технологияны меңгерген жастар. Ақпараттың ортасында өскен ұрпақ. Өз ойын ашық айтуға үйренген мамандар. Мектепте олардың ең үлкен сынағы технологияны қаншалықты білетінімен емес, баланың жүрегіне қаншалықты жол таба алатынымен өлшенеді.

Суретті түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

Ауыл мектебі – үлкен мектеп

Бір күнде нәтижесі көрінбейтін, бірақ, жылдар өте жемісін беретін мамандық – ұстаздық. Мұғалімнің еңбегі оқулықтағы біліммен ғана өлшенбейді. Ол баланың бойындағы қабілетті байқап, талабын ұштап, өзіне деген сенімін қалыптастырады. Кейде бір ауыз жылы сөздің өзі оқушының болашақ таңдауына әсер етуі мүмкін.

қарым-қатынас орнатуды үйренген. Бүгінде өзі де жас мамандарға бағыт-бағдар беруді маңызды санайды. Осылайша мектепте ұстаздар сабақтастығы қалыптасады. Уақыт өте келе, ауылға деген көзқарасы да өзгерген. Алғашында ауылды жұмыс орны ретінде қабылдаған жас маман бүгінде

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Ауыл мектептеріне білікті мамандарды тарту және олардың сол жерде тұрақтап қалуына жағдай жасау – білім саласындағы маңызды бағыттардың бірі. Бұл ретте «Дипломмен – ауылға!» жобасының да өзіндік орны бар. Бағдарлама 2009 жылдан бері ауылдық жерлердегі кадр тапшылығын азайтуға бағытталып келеді.

2026 жылы жобаға қатысушыларға 100 АЕК көлемінде, яғни 432 500 теңге біржолғы көтерме жәрдемақы қарастырылған. Тұрғын үй сатып алуға немесе салуға ауылдық елдімекендерде 2000 АЕК-ке дейін, аудан орталықтарында 2500 АЕК-ке дейін бюджеттік кредит беріледі. Бұл шамамен 8,65 млн және 10,81 млн теңгеге тең. Облыстағы көрсеткіштер ауылға маман тартуда педагогтердің үлесі жоғары екенін көрсетеді. Экономика және бюджеттік жоспарлау басқармасының 2026 жылғы 1 қыркүйектегі мәліметіне сәйкес, өңірде «Дипломмен – ауылға!» жобасы аясында 328 маманға 141,9 млн теңге көлемінде көтерме жәрдемақы берілген. Оның ішінде, 187-сі – білім беру саласының мамандары.

Ақтоғай ауданында да бұл бағыттағы жұмыс жалғасып келеді. 2026 жылғы мәлімет бойынша, «Дипломмен – ауылға!» жобасы іске асырыла бастағалы ауданда 483 маман жұмыспен қамтылған. Бұл көрсеткіштің ішінде білім беру саласының мамандары айтарлықтай үлеске ие. Демек, ауыл мектебі үшін жас педагогтердің келуі – кадр мәселесін шешудің ғана емес, білім беру ортасын жаңартудың да бір жолы. Бағдарламаның нәтижесін тек қанша маманның ауылға келгенімен өлшеу жеткіліксіз. Ең маңыздысы – олардың ауылда қанша уақыт еңбек етіп, кәсіби тұрғыдан қалыптасқаны.

Ақтоғай ауданындағы Күләш Байсейітова атындағы мектептің мектепалды даярлық сынып мұғалімі Алтынай Мұқашбек ауылға «Дипломмен – ауылға!» бағдарламасы арқылы келгеніне биыл 11 жыл болғанын айтады. Оқу орнын тәмамдап, алғаш мектепке келген кезде жаңа орта мен үлкен жауапкершілікті қатар сезінген. Осы уақыт ішінде тәжірибе жинақтап, кәсіби тұрғыдан өсіп, ауыл мектебін өзінің өмірінің бір бөлігіне айналдырған.

– Ауылға «Дипломмен ауылға» бағдарламасы арқылы келгеніме биыл 11 жыл болды. Алғашқы кезде толқынсыз пен жауапкершілік қатар болды. Жаңа орта, жаңа ұжым, өзіме сенім артқан оқушылар – барлығы мен үшін үлкен мектеп болды. Осы 11 жыл ішінде Ақтоғай ауданындағы Күләш Байсейітова мектебі менің кәсіби тұрғыдан қалыптасқан ортам ғана емес, өмірімнің маңызды бөлігіне айналды. Тәжірибе жинақтап, ізденіп, өзімді үнемі дамытуға тырыстым, – дейді Алтынай Мұқашбек.

Жас маманның кәсіби қалыптасуына тәжірибелі әріптестерінің қолдауы да әсер еткен. Алғашқы жылдары үлкен ұстаздардан сабақ ұйымдастыруды, оқушымен жұмыс жасауды, ата-анамен дұрыс

бұл органы өзінің өмірінің бір бөлігі санайды.

– Алғаш келген кезде ауылды ең алдымен жұмыс орны ретінде қабылдаған болсам, уақыт өте келе бұл жер менің өмірімнің бір бөлігіне айналды. Осы жерде талай шәкірт тәрбиеледім, қуандым, толқыдым, кәсіби тұрғыдан өстім. Ауылдың адамдары, мектебім, әріптестерім, оқушыларым маған жақын жандарға айналды. Сондықтан, бүгінде ауылды тек жұмыс істейтін жер емес, өзімнің еңбек жолым қалыптасқан туған ортамдай қабылдаймын, – дейді ол.

Ауыл мектебіндегі мұғалім еңбегінің тағы бір маңызды бағыты – баланың қабілетін сабақтан тыс уақытта дамыту. Әсіресе дене шынықтыру пәні мұғалімдерінің жұмысы спорттық үйірмелермен, жарыстарға дайындықпен сабақтасады. Бұл ретте Ақтоғай ауданындағы Қызыларай жалпы орта білім беретін мектебінің дене шынықтыру пәнінің мұғалімі Сұлтан Сәбиттің еңбек жолы да ауылдағы ұстаздықтың мүмкіндігін көрсетеді.

– Дипломмен ауылға жас маман ретінде келгеніме ешқашан өкінбеймін. Өйткені, көптеген мүмкіндікке қол жеткіздім. Жұмыс барысында әріптестеріммен және артымынан еріп келе жатқан шәкірттеріммен көптеген жарыстарға барып, жетістіктерге жеттік. Қазіргі таңда ауылдан кету ойында жоқ. Керісінше, осы ауылды көтеріп, жастар болып, артымыздан еріп келе жатқан шәкірттерді дайындап, олардың Қазақстанның спортшылары болғанын қалаймын, – дейді ол.

Сұлтанның ауылға деген көзқарасы да еңбек жолымен бірге қалыптасқан. Өзі ауылда білім алып, ауылда өскендіктен, туған жеріне қызмет етуді маңызды санайды. Оның негізгі мақсаты – ауыл балаларын спортқа баулып, жоғары деңгейдегі жарыстарға қатысатын спортшылар тәрбиелеу. Бүгінде осы бағытта алғашқы нәтижелер де бар. Шәкірттерінің бірі көкпардан облыстық және республикалық жарыстарға қатысып жүр.

Ұстаз үшін ең басты нәтиже – шәкірттің дамуы. Бірі баланың алғашқы білім баспалдағына бағыт берсе, бірі спорттағы қабілетін шыңдайды. Бір педагог баланың танымдық қызығушылығын арттырса, екіншісі оның бойындағы спорттық қабілетті байқап, үлкен мақсаттарға жетелеуі мүмкін. Мұның бәрі ұстаздық мамандықтың ауқымын көрсетеді. Жас маманның ауылға келуі де осы мүмкіндіктермен байланысты. Қалада алған білімін ауыл мектебінде тәжірибемен ұштастырып, жаңа әдістерді енгізуге, үйірме ашуға, жобаларға қатысуға, мүмкіндік бар. Тәжірибелі ұстаздардың қолдауы жас маманның кәсіби жолын қалыптастыруға ықпал етеді.

Мұғалімдер күні – осы еңбектің мәніне назар аударатын мереке. Ұстаздықтың қадірі маңызымен немесе атақпен ғана өлшенбейді. Оның ең үлкен нәтижесі – шәкіртінің өмірінен көрінеді.

Сурет Алтынай Мұқашбектің жеке мұрағатынан

• СӨЗ САРАСЫ

«Газет – өмірдің, қалам көңілдің айнасы»

«Ortalyq Qazaqstan» газетінің тарихы – қазыналы Қарағандының сырлы шежіресімен сабақтас. 1931 жылдың 4 қазанында «Қарағанды пролетариаты» атауымен жарық көрген басылым кейін «Советтік Қарағанды» деген атқа не болып, 1963 жылдан бері «Ortalyq Qazaqstan» атауымен оқырманымен жүздесіп келеді. Газеттің алғашқы қалыптасу жылдарында Ғабиден Мұстафин, Әлжанпар Әбішев, Саттар Ерубаев секілді қазақтың көрнекті қаламгерлері еңбек етті. 1933-1935 жылдары аты Алашқа мәшһүр жазушылар Сәбит Мұқанов пен Бейімбет Майлин Қарағандыға арнайы келіп, шахтерлердің өмірі мен еңбегін қаламына арқау етті. Сол дәстелі дәстүрді жалғастырған қаламгерлер қатарында Өтен Ахметтің де мүбәрәк есімі бар. Қазақстан Жазушылар және Журналистер одақтарының мүшесі, жазушы, драматург, журналист 1967-1987 жылдары атаулы газетте меншікті тілші, бөлім меңгерушісі, редактордың орынбасары қызметтерін атқарды. Сол жылдардың редакциялық өмірі қалай өрбіді? Журналистен заман қандай жауапкершілік талап етті? Бүгінгі журналистикаға сол кезеңнен не жетті? Осы сынды сауалдардың жауабын кейіпкеріміздің өзінен білмекке талап еттік...

– Өтен аға, Сіздің балалық шағыңыз теміржол бойында өтті деп білеміз. Алысқа ағылған пойыздар, стансадағы қауырт тіршілік, жол үстінде тоғысқан адамдар... Осындай ортада өткен жасөспірім шағыңыздан қандай суреттер жадыңызда сақталып қалды екен? Есті сөзге деген алғашқы іңкәрлік сол шақтан бастау алғандай...

– Мен 1938 жылы Қызылорда облысының Қармакшы ауданында, теміржолшы отбасында дүниеге келдім. Ол заманның бедерінің бөгенайы тым бөлек-тұғын. Тіршілікті теміржол мен алып өндіріс ошақтарына байланғандай болатын. Әйтеуір, әксер дүниеге зер сала бастаған шақтан-ақ өрне болсын, қарақан басымызды бей-жай қалдырмағанын қоса аңдайтынмын. Қайран Қызылорда небір сөз сүйлейлерінің қасиетті мекені ғой. Сөз баққан халықтан болған соң ба екен, қара сөздің астарына үңіле жүріп қасиетін сезінгіміз келетін. Бала шағымыздан бастап жыр-терме жолдары жадымызда жаңғырып тұратын. Әсіресе, Тұрмағанбет шайырдың әр сөзі бойымызға рухани нәр берді. Ол шақтағы баланың бәрі дерлік ерте есейетін. Естияр шағыма табан іліктіріп, сегізінші сыныпты тәмамдасыммен Жезқазғанға келдім. Шахтада еңбек еттім. Күндіз – жер астындағы қарекет, кешке – мектеп партасы. Жұмысшы жастар мектебінде оқып, орта білім алдым. Сауалыңыздың төркініне келсек, нендей құдірет қармағанын анық білмеймін. Бірақ, тағдыр жолыма жақсы кісілер кезіксе керек. Табан жолыма іліккен сұрлеуге қайымқпай, қорықпай қадам басуға тырыстым. Негізгі мұрат – алдымен Азамат болу еді.

– Жезқазғандағы шахтадан кейінгі жолыңыз сізді сол кездегі ҚазМУ-ға алып келді. Филология факультетін тәмамдап, қайтадан Сарыарқаға келіп, Қарсақбай мектебінде тарих пен қоғамтанудан сабақ бердіңіз. Бірақ, бір кез-

де мектеп тақтасын газет редакциясына алмастырдыңыз. 1967 жылы журналистикаға келуіңізге не себеп болды?

– Өндірістің өр-ылдыын өз көзімен көріп-білген жас азамат әлбетте білгенін қағазға түсірмек ниетте болар еді. Біз де осы ойды мықтап қармандық. Алғашқы кітабым «Алыптың адымы» деген атаумен 1968 жылы «Қазақстан» басымынан жарық көрді. Байқасаңыз, тақырыбы да, нысаны да салмақты. Балқаш тау-кен металлургия комбинатының тіршілігін өзек еттік. Сол кездегі жас журналист үшін көкше көлдің жағалауындағы алпауыт өндірістің тынысына еніп, жұртшылыққа таныстыру оңай болмағанымен, мақсатымыз орындалды. Талай кәнігі маманмен жүздестік. Бізді өндірістің ауқымы да, сол алып нысанды тұрғызған адамдардың тағдыры да терең толғандырды. 1973 жылдан 1982 жылға дейін теледидар мен радио саласында бас редактор болып, тұтас бір буынның ақпарат кеңістігін қалыптастыруға араластық. 1982 жылы «Орталық Қазақстанның» табалдырығын аттадым. Тап сол жылы «Қоңыр үй» романымның да жарық көруі – әдебиет пен журналистиканың қатар өрілген кезеңі екен. Бір сөзбен айтсақ, газет өмірдің, қалам көңілдің айнасы. Қызылордада туып, бар саналы ғұмырым Қарағандыда өрбіді. Қарағандының өсіп-өркендеуіне аянбай атсалыстық. Шоқтығын биікке көтердік. Сол замананың тынысын тамыршыдай тап бастық. Құдай берген қуаттың арқасында біршама іс тындырдық.

– Ол шақтағы редакцияның тыныс-тіршілігі қандай еді?

– Қауырт еді. Ол редакция тым-тырыс отыратын жер емес еді. Қайнаған тіршілік, тынымсыз қозғалыс болатын. Таңертеңгі лездемеден басталып, әркімнің қайда баратыны, кімге қандай тапсырма жүктелетіні анықталатын. Біріміз шахтаға, біріміз совхозға, енді біріміз зауытқа аттанатынбыз. Ол

кезде іссапарға шығу үйреншікті нәрсе еді. Шахтадан не даладан орала сала, көрген-білгеніңді суытпай машинкаға отырып қағазға түсіру – қалыпты жұмыс тәртібі. Таңнан кешке дейін жазу машинкаларының тықылы естіліп тұратын. Телефон дамылсыз шырылдап, оқырман хаттары да қаптап келетін. Әр хат оқылып, әрқайсысына жауап беруге тырысатынбыз. Газет саны шығатын күндердің келбеті, тіпті, бөлек. Әр тақырыптың, әр сөйлемнің, кейде бір үтірдің өзін талқылап, түн ортасына дейін отыратын кездеріміз болды. Газеттің бояу иісі аңқыған жаңа санын қолымызға алғанда, ерекше сезімге бөленетінбіз. Өз қолыңнан шыққан дүниені көргендей, газетке перзентіңдей қарайтынсың. Сол кезеңнің талабы да, жауапкершілігі де жоғары еді.

Газетке шыққан сөзге журналист өзі жауап беретін. Сондықтан, дерек пен цифрды қайта-қайта тексеретінбіз. Асылында соған сай газеттің де беделі биік болды. Оқырман газетке сенді, мұның да, қуанышын да соған жеткізді. Ұжымымыз да ұйымшыл еді. Үлкендер кішілерге ақылын аямайтын, дәлізде күлкі естіліп тұратын, үзілісте әдебиет жайын сөз ететінбіз. Мен үшін редакция нағыз мектеп болды. Сол жерде журналистің халықпен бірге өсетінін терең түсіндім.

– Жаңа заманғы «Орталық» нендей қағидаттарды басшылыққа алуы қажет деп санайсыз?

– Ұстанымнан айнымау! «Орталық» – «Орталық» болғалы, «мінезді басылым» деген ерек атауына ие қара шаңырақ. Осы заман бе-

дерінде жалпы әр газетке өзінің сара жолынан айнымағаны маңызды деп білеміз. Әлбетте, веб-кеңістік өріс алған қоғамда басылым бетіне эксклюзивті дүниелер жарияланса деген ойымыз бар. Жас журналистер көбірек, тереңірек ізденсе, құба-құп. Уақыт өзгереді, технология дамыды, оқырманның талғамы да түрленеді. Бірақ, газеттің өзіне тән мінезі жоғалмауы керек. «Орталықтың» тоқсан бес жылдық жолында қалыптасқан ең үлкен қапталдың бірі де – осы мінезі. Жаңа медианың мүмкіндігін пайдалана отырып, қара шаңырақтың дәстүрін сақтай білу – бүгінгі буынның еншісіндегі міндет. Оқырман интернеттен ақпаратты әп-сәтте табады. Ал, терең ойды, тың деректі, эксклюзивті әңгімені, адамның жанын қозғайтын сөзді іздейтін орын әлі де бар. Сол орынды «Орталық» өз биігінен көрсетсе дейміз.

– Өтен аға, аға буын өкілі ретінде бүгінгі газет ұжымына айтар аманатыңыз қандай? Қара шаңырақтың қаламгерлеріне, жас журналистеріне, талай жылдан бері газеттің сөзін күтіп оқитын оқырманға қандай тілек айтар едіңіз? «Орталықтың» келесі белесінде қандай биіктерді көргіңіз келеді?

– Аманат деген – кейінгіге айтылған ақыл, алдыңғы буынның артында қалдырған ізі ғой. «Орталықтың» тоқсан бес жылдық тарихына қарап отырсақ, талай тартпанның табы қалғанын көреміз. Сол жолды жалғаған бүгінгі ұжымға айтарым – газетке адал болыңыздар. Қаламға адал болыңыздар. Ең бастысы, халықтың сөзін сөйлейтін мінезден айырылмаңыздар. Жас журналистерге іздене түсіңіз-

дер дер едім. Дайын ақпараттың соңынан ермей, ел ішіне барыңыздар, еңбек адамының қасына көбірек ілесіңіздер, сөзін тыңдаңыздар. Нағыз дүние кабинетте ғана тұмайды. Өмірдің өзіне араласқанда, халықтың қуанышы мен мұңын бірге сезінгенде жазушы да, журналист те толысады. Қаламның қуаты – шындықта. Ал, оқырманға айтар тілегім – «Орталықпен» бірге болыңыздар. Газет пен оқырманның арасы үзілмесе, сөздің де ғұмыры ұзарады. Тоқсан бес жыл бойы басылымды биіктетіп келген де – сол сенім. «Орталықтың» келесі белесінен ғасырға аяқ басқан шағын көргім келеді. Әйткенмен, ғасырлық меженің өзі соңғы мақсат болмауға тиіс. Газет заманмен бірге жаңарып, заманнан бір қадам

озық жүрсе екен. Жаңа буын келсін, жаңа есімдер танылсын, жаңа сөз айтылсын. Бірақ, соның бәрін ар жағында «Орталықтың» өзіне тән мінезі, елге деген жауапкершілігі, сөзге деген құрметі сақталса екен. Бір кезде біз осы қарашаңырақтың табалдырығын аттадық. Енді сол табалдырықтан кейінгі ұрпақ аттап келеді. Әр буын газетке өз дәуірінің таңбасын қалдырады. Біздің тілегіміз – сол таңба ел жадында қалатын, уақыт сынынан өтетін жақсы сөзден тұрса екен. «Орталықтың» ғұмыры ұзақ, қаламы қуатты, оқырманы ормандай көп болсын!

– Сүбелі сұхбатыңыз үшін мың алғыс, аға!

Сұхбаттасқан
Ерқанат КЕЧЕСБЕКҰЛЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

• ЖУРНАЛИСТИКА ҰСТАХАНАСЫ

Шығармашылығыма шырақ жаққан басылым

Сөз киесін терең тұшынған журналистер, небір хас таланттар шыққан Арқа баспасөзінің қарашаңырағы «Орталық Қазақстан» газеті де 95-ші белеске көтеріліпті. Ғасырлық мерейтой да қол жетім жерден қылаңытады. Қазақстан медиакеністігінен ойып орын алған бұл басылымға қаншама қаламгерлер риза десеніңізші. Әлі есімде...

Журналистиканың құтханасына айналған ҚазМУ-дің студенттерінің жыл сайын газеттерден және басқа БАҚ-тан практикадан өтетін дәстүрі бар. Ондайда біразы Алматыны төңіректесе, көпшілігі өздерінің аудандық, облыстық газеттеріне тартып кететін. І-ші курсты бітіргенде мен де оқушы кезімде шығармашылыққа шындап, «штаттан тыс тілші» еткен аудандық «Алға» газетінен практикадан өттім. Ал екінші курстан соң өзге өңірге баруға шешім қабылдап, сол кезде студенттер жиі баратын Алматыдағы Пушкин кітапханасынан облыстық газеттерді зерттеуге кірістім.

Солардың арасынан елдік ойдың минері «Орталық Қазақстан»

көзіме оттай басылды. Неткен шығармашылық шырқау, ұлт мүдесін түгендеген кесек материалдар, танымдық тәлімі керемет ірі материалдар, жанрлық құлпырыс, авторлық толғаныстар, газет дизайны... Бірден шешім қабылдап, деканатқа «Орталық Қазақстанға» баратынымды айттым.

Сол тұста университеттің әр факультетінен 2 студент конкурстық іріктеуден өтіп, үздіктер қатарында

Германияда Халықаралық Интерлагерьде демалу мүмкіндігін жеңіп алған едім. Араға 1 ай салып, Берлиннен түп-тура Қарағандыға бірден тарттым.

Бейтаныс өңір. Облыс орталығы. Танымайтын ұжым. Жасыратыны жоқ, республикалық «Социалистік Қазақстан», «Лениншіл жас», «Қазақстан пионерінде» ондаған материалдарым жарияланып, оқырман қауымға өзімше танылып қалғаныма

қарамастан жаңа ұжымға именшектей, ұяла қадам бастым.

Алайда, редактор (ол кезде бас редактор ұғымы қолданылмайтын) жылы жүзбен қарсы алды. «Иә, бала хош келдің! Мұнда неғып жүрсің? «СҚ», «ЛЖ»-дан мақалаларыңды оқығам», – деп жатыр. Ағайдың жылышырайлы жүзін көрген соң, практикадан өтуге келгенімді айтып едім, ол кісі менен сұрамай-ақ қай жерге ыңғайлы орналастыруға болатынын бірден шешіп, «өзіңді еркін сезініп, жазуға кірісе ғой» деп іштарта сөйледі.

Өз үйіме келгендей сезімге беріліп, сол күннен бастап жазуға тапжылмай отырдым. Бірден Берлиндегі Трентов паркінде орналасқан Екінші дүниежүзілік соғыста қаза тапқан совет сарбаздарына арналған ең үлкен мемориалдық кешен мен оның орталығында қасқайып тұрған скульптор Евгений Вучетич және сәулетші Яков Белопольский сомдаған «Азат етуші жауынгер» («Воин-освободитель» деген атаумен белгілі болған) монумент туралы «Миллиондар жүрегіңдегі монумент» атты бір беттік очеркім арада 2-3 күн өткенде газетте жарияланды. Таңертеңгілік лездемеде ұжым журналистері жоғары бағалап, жылы пікір-лебіздерін кезектесе айтқанда

төбем көкке жетіп, келесі күні «Гете өлім саяхат» атты жолсапар очерктерін бере бастадым. Ол бірнеше номерлерде тоқтаусыз жарияланды.

Арада бір апта өткенде редактор шақырып алып: «Сен алысқа сілтейтін бала сияқтысың, редалькамен ақылдасып, өзіңді жарты ставкаға қойдық. Студентке қолдау деп білгін мұны» дегені. Бұл дегеніңіз – әкелік қамқорлық. Осыдан кейін тоқталмастан әртүрлі тақырыптарда түйдекте жазуға кірістім. Жазған материалым бірден номерге салынып жатты. Журналист үшін бұдан артық не керек?! Редактордың орынбасары Өтен Ахметов ағай «Осы бағытыңнан тайма, бұрқырат» деп демеу беріп қояды. Онда не тұрыс. Қысқасы, бір айлық практикада 20-дан астам материалымның жариялануына редакция мүмкіндік беріп, шығармашылығымның шырағын алаулатты.

Содан бастап Арқаның айшықты жаршысы «Орталық Қазақстан» туралы жүрегімде жып-жылы ойлар тербеліп жатты. Әлі күнге дейін солай. Кейіннен Ақмола облыстық «Арқа ажары», «Егемен Қазақстан» газеттерінде қызмет істегенде де «Орталық Қазақстанның» жігіттерін көрсем, шұңқарай амандасып, хал сұрасып жаттық.

Расында, бұл басылым – өзіндік

дәстүрі, өрнегі, стилі қалыптасқан киелі шаңырақ, тамаша шығармашылық орта, өңір тарихының жылнамасы, Сарыарқаның сырын шертетін бірегей басылым.

«Орталық Қазақстан» – Арқа журналистикасының алтын дінгегі, ұлт руханиятының ұлағатты мектебі. Қарағандының қастерлі шежіресін жазып жүрген бұл басылымнан менің де үйренгенім көп болды. Журналистиканың классикалық форматын осы ұжымда бір ай болғанда жүрегіммен сезіндім. Жазу өнерінің құпия сырларын жан-тәніммен сезініп, санама армансыз сіңірдім.

Құрметті әріптестер, ғасырға жуық белестеріңіз құтты болсын! Қасиетті қара шаңырақтан жұлдызды журналистер топтана тәрбиеленіп шыға берсін. Сіздер жариялаған ғажайып ақпараттар легі оқырмандарыңызды қуанытты, абыройға кенеліңіздер!

Мұратбек ТОКТАҒАЗИН,
Л.Н.Гумилев атындағы
Еуразия ұлттық университетінің
Журналистика және әлеуметтік
ғылымдар Жоғары мектебінің
профессоры, Қазақстанның
Бас редакторлар клубының
бірінші вице-президенті

• АҚЖАРМА

Менің алғашқы әліппем – «Орталық Қазақстан!»

Адам жадында балалық шақтан қалған ерекше сәттер болады. Уақыт өткен сайын олардың кейбірі көмескіленгенімен, кейбірі керісінше қадірі артып, өмірбаянның кішкентай ғана, бірақ мағыналы белгісіне айналады.

Мен үшін сондай бір ыстық естелік «Орталық Қазақстан» газетімен байланысты. Менің алғаш әріптерін қосып, тұтас оқыған сөзім «Орталық Қазақстан» деген газет атауы еді.

Сондықтан, бұл басылым мен үшін жай ғана газет емес. Бейнелеп айтсам, «Орталық Қазақстан» – менің алғашқы әліппем, сөз әлеміне жол ашқан тілашарым. Менің әдеби сөзге сапарым «Орталық Қазақстаннан» басталыпты.

Ал, бір адамның осындай шағын естелігін ар жағында тұтас ұрпақтардың тарихы жатыр.

Тоқсан бес жыл бойы қаниама отбасының төрінде осы газет жатты. Қаниама адам оның бетінен ел жаңалығын оқыды. Біреу туған өлкесінің тынысын таныды, біреу жақсы жаңалыққа қуанды, енді біреу қоғамның мәселесіне ойланды. Қаниама жас журналист осы басылымда қаламын ұштады, қаниама қаламгердің сөзі оқырманымен осы газет арқылы табысты.

Сондықтан, 95 жыл – күнтізбедегі жай ғана

мерзім емес, бұл – бірнеше ұрпақтың жады. Осы тұрғыдан алғанда, «Орталық Қазақстан» – еліміздің қоғамдық ойы мен рухани өмірінің талай кезеңін бойына жинаған шежірелі басылым.

Баспасөздің ең үлкен капиталы – оқырманның сенімі.

«Орталық Қазақстанның» 95 жылдық ғұмыры да осындай сеніммен өлшенсе керек. Ұрпақтар ауысты, дәуірлер өзгерді, қоғамдық құндылықтар жаңарды. Ал, газет сол өзгерістердің ортасында өз оқырманымен бірге жасап келеді.

Қадірлі «Орталық Қазақстан» газетінің ағартарлары мен бүгінгі ұжымы!

Тоқсан бес жылдық мерейтойың құтты болсын!

Ғасырға бастар қадамың құтты болсын!

Әлихан БӨЙМЕНОВ,
мемлекет және қоғам қайраткері,
Астана мемлекеттік қызмет хабы Басқарушы комитетінің төрағасы

• «ОРТАЛЫҚ» ҺӘМ ТАҒДЫРЛАР

Тамыры терең тағылым

Әлімхан Еркеков көшесіндегі 10 қабатты «Баспа үйін» көрген сайын атамның ізі қалған қарашаңырақ деген ойдан жаным да, жүрегім де толқи жөнелетін. Қарағандымен қатар жасасып келе жатқандай болатын осы бір байырғы тарихи ғимарат мені магнитте тартатын еді. «Тамырынның қайдан тамыр тартып тұрғанына үніл!» дегендей бір дауыс. Қанша оқталсам да, жолым түспей қойған-ды. Бір күні сабақты ине сәтімен дегендей, арнайы келіп, ат басын бұрдым. Жүрегім толқып, табалдырығын жүрексіне, әрі асқан бір ыждаһатпен аттадым. «Атам Қайыркен Сұлтановтың қолтанбасы қалған «Орталық Қазақстан» деген ойдың өзі-ақ жүйке-жұлынымды жағалап, көңілімнің көгершінін көкке өрлетті. Мына редакция, осынау газет маған қасиет қонған киелді көріңді. Түп тамырыма үнілдірген құштарлық детектетіп, қарашаңырақпен қауыштырды. Редакцияны аралап жүріп, редакторлар портреттерін тамашаладым. Редакцияның аурасы, энергетикасы тым-тым бөлек екенін сезіндім. Марқұм атамның журналистикаға арнаған бар ғұмырының 20 жылы «Орталық Қазақстанда» өткені – тарих.

Ғұмырын 16 жасында-ақ журналистикаға арнаған атам өле-өлгенше қолынан қаламын тастамады. Біз ойын баласымыз ғой, еміс-еміс есімізді. Кейін өмір жолына үнілсек, өмірінің әр жылы мән мен мазмұнға тұнып тұр екен.

1945 жылы, бар-жоғы 16 жастағы бозбала Алматыдағы С.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің филология факультетіндегі қазақ журналистикасы бөліміне оқуға түскенінен өзін қазақ журналистикасына тұтасты арнады. Атам айтып отырар еді. Сол университетте қазақ журналистикасының алыбы Қалижан Бекхожиннен, қазақтың ұлы тұлғасы Мұхтар Әуезовтен дәріс алғанын. Атамның ҚазМУ журналистикасының алғашқы түлектері екені де зор мақтаныш емей мемене?

Атамның алғашқы еңбек жолы Көкшетау облыстық «Кокчетавская правда» газетінде басталып, сол өңірде біраз еңбек сіңірді. Оның дәлелі 1954 жылғы 25 желтоқсанда Бүкілодақтық ауыл шаруашылығы көрмесінің

Бас комитеті оны кіші күміс медальмен, содан соң екі жылдан кейін, 1956 жылғы 30 қарашада Мәскеудегі осы көрменің үлкен күміс медальмен марапатталуы.

Ал, 1957 жылғы 11 маусымда КСРО Жоғарғы Кеңесі Төралқасының Жарлығымен «Тың жерлерді игергені үшін» медалі табысталыпты. Мұның бөріңде журналистің ерен еңбегі бар.

Баспасөздегі тәжірибесі оны партиялық-ұйымдастырушылық жұмысқа да алып келді. Кейін Целиноградка қоныс аударып, «Тын өлкесі», «Коммунизм нұры» басылымдарында жауапты қызмет атқарды. Кеңес құрылысы, қоғамдық жұмыстар бөлімдерін басқарған екен. 1966 жылғы 20 шілдеде Қазақстан Журналистер одағының III Целиноград облыстық конференциясына делегат болып сайлануы да оның журналистік ортадағы беделін аңғартса керек.

Осы жылдарда қазақтың көрнекті қаламгерлері мен ғалымдарына жақындай түскен. Атам қазақтың біртуар арда азаматтарымен пікірлес, дос-

-жаран, сыйлас болғаны мен үшін зор мәртебе. Мәселен, Сәбит Мұқановтың тың өлкесіне сапарларына қатысып, кездесулерінен очерктер жазғанын мақтан тұта аламын. Академик Әлкей Марғұлан жетекшілік еткен Орталық Қазақстан археологиялық экспедициясының далалық жұмыстарына барып, көне Беғазы-Дөңдібай мәдениетіне қатысты зерттеулердің куәсі болғаны да мен үшін үлкен дәреже. Қазақ театрының тарланы Серке Қожамқұловпен де шығармашылық байланысы атамның көкжиегінің кең, өресінің биіктігін аңғартады.

Бүгін сарғайған құжаттар мен ескі фотосуреттерге үңілгенде, атамның журналистикадағы сара һәм дара жолын аңғарамын. Ол тек күнделікті жаңалықты жазумен ғана шектелмеген. Ол – дәуірдің куәгері, куәсіне айналған. Кейде тарихшыдан бұрын жетіп, ғалымнан бұрын көріп, кейінгі ұрпаққа сол сәттің бояуын жоғалтпай, сол міндеттің салмағын жақсы сезінген қаламгер болғанын байқаймын.

1969 жылы атамның шығармашылық өміріндегі

жаңа кезең басталыпты. Бұл кезең облыстың бас басылымы – «Орталық Қазақстан» газетімен тығыз байланысты. Мұнда аттай 20 жыл ғұмырын арнады. Атамның қаламынан туған түрлі жанрдағы материалдары бүгінде сарғайған газет беттерінде. Атам өте ықтиятты, ұқыпты еді. Ұзақ жылғы журналистік жолында жазғандарын тиянақты жинап жүрді. Ол том-том кітапқа жүк рухани дүние бүгінде. Онда қарапайым ауыл адамы да, еңбек торысы да, ғалым да, академик те, кенші де бар. Тұтас өмір, бір дәуірдің толық тынысы бар.

Тағдырдың сал алуан тармағын атам қаламына арқау еткен екен. Бұл енді өз мамандығына аддалдықтың айнымас дәлелі екені даусыз. Дәл осындай өз ісіне жан-тәнімен берілген адамдар жана бүгінгі күннің берік негізін қалап кеткені анық.

Аяулы әжеміз Шәмшіқамар Байғабдулова да газетке бөтендігі жоқ. Ол «Орталық Қазақстан» газетінің корректура бюросында ұзақ жыл еңбек етті. Газеттің қатесіз

шығуына жауапты болды. Сондықтан да, біздің шаңырақ үшін «Орталық Қазақстан» өміріміздің ажырамас бөлігіне осылай айналып кеткен-ді.

Атам небәрі 61 жасында өмірден өтті. Соңында 7 баласы қалды. Бүгінде олар ақарлы-шақарлы отбасы. Атамның бұл күні 11 немересі, 15 шөбересі атын өшірмей келеді.

Қаламы қарымды, таланты мен талабы зор атамның Арқа журналистикасына берері мол еді, әттен... Дегенмен, соңында өшпес мұра, сарқылмас қазына қалдырғаны шүбәсіз. Арқа журналистикасында, «Орталық Қазақстан» газетінің тарихында атамның да есімі өзінің тұстас, қатарластарымен қатар аталып, жас ұрпақтың жадында үнемі жаңғырып тұрарына сенгім келеді. Өйткені, кешесіз бүгін жоқ. Ал, бүгіннің іргетасын бекем еткеннің арасында атам бар.

«Ortalyq Qazaqstan» газетіне ризашылықпен немерелері, шөберелері атынан Ғалым СҰЛТАНОВ
Сурет отбасы мұрағатынан

• АРХИВТІ АҚТАРҒАНДА

«Ortalyq Qazaqstan»: 95 жылда не өзгерді?

«Орталық Қазақстанның» 95 жылдық тарихы газеттің әр буыны өз дәуірінің журналистикасын қалыптастырғанын көрсетеді. Бірі машинкамен жазды, бірі компьютерге көшті, енді бірі смартфонмен ақпарат таратып жүр. Бірақ, олардың барлығын оқырман алдындағы жауапкершілік біріктіреді. Кеше журналист газеттің ертеңгі санын ойлады. Бүгін ол оқырманға ақпаратты дәл қазір жеткізуді көздейді. Ертең журналистиканың қандай технологияға сүйенері белгісіз. Мүмкін, мәтінді жасанды интеллект дайындап, ақпаратты виртуалды кеңістіктен оқытын шығармыз. Бірақ журналистің ең басты сұрағы сол күйінде қалады: «Мен жазған ақпарат қоғамға не береді?» 95 жыл ішінде қаламын түрі өзгерді. Қағаздың орнын экран басты. Ақпараттың таралу жылдамдығы еселеп артты. Журналистің құралдары көбейді.

«Орталық Қазақстанның» 95 жылы – осы өзгерістердің өз алдына бір шежіресі. Газеттің сарғайған беттерінде кешегі күннің ізі қалса, бүгінгі беттерінде қазіргі уақыттың тынысы бар.

Аида РАХЫМҚҰЛ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қалам мен қойын дәптер дәуірі

Газет тарихының алғашқы кезеңінде журналистің жұмысы бүгінгіден мүлде бөлек еді. Тілші ауданға аттанса, қолында қойын дәптері, қаламы және редакцияның тапсырмасы болды. Байланыс құралдары шектеулі болғандықтан, тілші оқиғаның ортасына өзі барып, көргенін қағазға түсіретін. Ауылға жеткен соң кейіпкерін іздейді, сөйлеседі, сұрайды, көргенін қағазға түсіреді. Телефонның арғы жағындағы адамға қайта хабарласып, бір деректі нақтылау мүмкін емес. Сондықтан, айтылған әр сөзді сол жерде жазып алу, санды шатастырмау, есімді дұрыс түсіру – журналистің өзіне жүктелетін жауапкершілік. Редакцияға оралған соң да жұмыс аяқталмайтын. Мақаланы редактор қарайды, мәтін түзетіледі, машинкаға басылады. Бір сөйлемнің өзгеруі кейде тұтас бетке әсер ететін. Тілші жазды, жауапты хатшы материалдардың орнын белгіледі, беттеуші газет бетін құрастырды, корректор әр әріпке қайта үнілді. Содан кейін ғана газет баспаханаға кететін.

Бүгін бұл үдерістің көп бөлігі бірнеше сағатқа, кейде бірнеше минутқа сыйып кетті. Бірақ, сол кездегі журналистің жұмысына тән бір қаси-

ет уақытпен бірге жоғалған жоқ. Ол – ақпаратты өз көзімен көріп, сөзді өз құлағымен естіп, жазғанына жауап беру. Сондықтан, ескі газет тігінділерін ақтарғанда, сарғайған қағаздан бұрын сол кездегі журналистің ізін көргендей боласын. Оның қайда барғанын, қандай мәселені көтергенін, кімнің сөзін сөйлегенін тақырыптың өзінен-ақ аңғаруға болады. Ал, кейбір тақырыптар сол дәуірдегі журналистиканың мінезін бірден көрсетеді.

«Мінезді газеттің» мінбері

Кеңес дәуіріндегі, әсіресе өткен ғасырдың 50-80-жылдарындағы баспасөзге көз салсақ, газет бетінде жарияланған сыныпның өзіндік орны болғанын көреміз. Ол кездегі тілшілер мәселені айналып өтпей, кемшілікті нақты атап, жауапты мекемені де, басыпшы да ашық көрсеткен. «Советтік Қарағандының дабылынан кейін», кейіннен «Орталық Қазақстанның дабылынан кейін» деген айдарлардың тұрақты қолданылуы да осының бір көрінісі. Ескі сандардағы тақырыптардың өзі сол кезеңдегі журналистиканың тілін аңғартады. «Киіров көмір тресінің басшылары техникалық мәселелерді шешуге шорқақ», «Кітап көп, үй жоқ», «На

шар басшылық неге әкеліп соқты» деген тақырыптар мәселені астарлап емес, бірден ашық қояды. Журналист оқырманға «мәселе бар» деп қана хабарламай, оның кімге қатысты екенін де көрсеткен. Мәселен, 1950 жылы «Советтік Қарағанды» газеті Роза Бағланованың Қарағанды мен Төртатаудың концертте қатысты сын материал жариялады. Нәтижесінде концерттік бригаданың жұмысыын ұйымдастыруға жауапты тұлғалардың әрекетіне баға берілген. Әкімшілік қызмет атқарған Ю.Моз-жұның қатысты шама қолданылып, оның бұдан әрі, өкімшілік қызметке пайдаланылуына тыйым салынған. Сол кезеңдегі баспасөздің мәселеге қалай қайта оралғанын «Бұл іске қашан мән беріледі» деген материалдан да көруге болады. «Советтік Қарағанды» көтерген бұл мәселеде Қу ауданындағы «Колхозшы» ерікті спорт қоғамының жұмысындағы кемшіліктер сөз болған. Деген дабылынан кейін аудандық жетпейде тексеру жүргізіліп, комсомол комитеті мен денсаулық сақтау бөліміне кемшіліктер көрсетілген. Спорт ұйымдарына қажетті құрал-жабдықтар алу үшін қаржы болу және олардың жұмысына басшылықты жақсарту жөнінде талап қойылған. Мұндай мысалдарды «Орталық Қазақстан-

ның» ескі сандарынан әлі де көптеп кездестіруге болады. Бірінен кейін бірі жарық көрген сын материалдары сол кездегі редакцияның қоғамдағы мәселеге бейжай қарамағанын көрсетеді. Ең маңыздысы – журналист көтерген мәселеге жауап болған.

Жоғалған һәм жаңарған жанрлар

Газет беттерін ақтарғанда журналистиканың құралдарымен бірге жанрлары да өзгергенін аңғаруға болады. Бұрын баспасөзде қазір сирек кездесетін жанрлардың өзіндік орны болды.

Соның бірі – фельетон. Қоғамдағы кемшілікті мысықпен уытты тіл арқылы сынаған бұл жанр автордан байқағыштықты, батылдықты және тіл шеберлігін талап етті. Оған жақын памфлет те қоғамдық мәселелерді өткір сынауға мүмкіндік берді. Бүгінде бұл екі жанр да баспасөзде сирек кездеседі.

Очерк – кейіпкердің өмірі мен мінезін терең зерттеп, бір адамның тағдыры арқылы тұтас кезеңді көрсетуге мүмкіндік берген жанр. Портреттік және сапар очерктері де кезінде кең қолданылды. Қазір очерктің кейбір элементтері арнайы жобаларда, тревел-журналистикада, деректі фильмдер мен мультимедиялық

материалдарда көрінеді. Сын мақала қоғамдағы, мәдениеттегі, әдебиеттегі және өндірістері мәселелерді дерекпен талдап, кемшілікті ашық көрсетуге бағытталды. Қазіргі медианда оның көптеген міндетін талдамалық және сараптамалық мақалалар атқарады. Редакциялық мақала арқылы газет белгілі бір қоғамдық мәселеге қатысты редакцияның ұстанымын білдіретін. Бүгінде оның орнын авторлық колонка, пікір және талдау сияқты форматтар басып келеді.

Репортаждың да табиғаты өзгерді. Бұрын журналист оқиға орнында ұзақ болып, деталь мен кейіпкер сөзін кеңінен берсе, қазіргі медида ақпаратты жедел ұсыну маңызды. Кең тынысты репортаж көбіне арнайы жобалар мен мультимедиялық форматқа ауысты. Сондай-ақ, публицистикалық хат, фельетондық корреспонденция, памфлеттік мақала сияқты аралас жанрлар болған. Бүгінде олар жеке жанр ретінде сирек қолданылғанымен, белгілері қазіргі журналистік материалдарда кездеседі. Сондықтан, бұл жанрлар толық жоғалды деу дұрыс емес. Кейбірінші қолданыс аясы тарылса, енді бірі жаңа форматқа көшті. Мысалы, очерктің мүмкіндігін мультимедиялық жоба,

ал, кең тынысты репортаждың міндетін мәтін, сурет, видео, аудио мен инфографика қатар қолданылатын материал атқара алады.

Журналистика лонгрид, фактчек-кинг, дата-журналистика, мультимедиялық репортаж, сторителлинг, подкаст сияқты жаңа форматтармен толықты. Бұл өзгеріс жанрлардың жай ғана алмасуы емес, қоғамның ақпаратты қабылдау тәсілінің өзгеруімен байланысты. Бұрын оқырман газетке уақыт бөліп оқыса, бүгінде ақпаратты бірнеше минут ішінде телефоннан қабылдайды.

Түйін

Барша осы өзгерістен «Ortalyq Qazaqstan» да қалыс қалған жоқ. Хал-қадірініше әр дәуірмен бірге жаңарып, уақыттың талабына бейімделіп келеді. Кеше газет бетіне шыққан ақпарат бірнеше күн бойы оқырманның қолында жүрсе, бүгін жаңалықтың жолы газетпен ғана шектелмейді. Сайт, әлеуметтік желі, видео, сурет – бәрі ақпарат жеткізудің жаңа мүмкіндігіне айналды. Журналистің қолындағы құрал көбейді, жұмыс ырғағы жеделдеді, жанрлар жаңарды. Бірақ өзгермеген бір нәрсе бар. Ол – оқырманға керек ақпаратты іздеу, қоғамдағы мәселені көру және сол туралы жауапкершілікпен жазу. Уақыт өзгереді. Ақпарат тарату тәсілі де өзгереді. Ертең журналистің қолында қандай құрал боларын, оқырман ақпаратты қай форматта қабылдайтынын ешкім дөп басып айта алмайды. Бірақ журналистің негізгі міндеті өзгермейді. Өйткені, технология ақпаратты жеткізудің жолын ғана өзгертпейді, ал, оның қоғам алдындағы жауапкершілігін өздігінен атқара алмайды.

«Ortalyq Qazaqstan»-ның 95 жылы – осы өзгерістердің шежіресі. Кешегі журналистер өз дәуірінің сөзін қалдырды. Бүгінгі буын сол тарихты жалғастырып келеді. Ал, ертеңгі журналистер «Орталық Қазақстанның» келесі тарихын жазады.

Мен көрген сегіз редактор

Қарашанырағымыз «Орталық Қазақстан» газетінің 95 жылдық мерейтойына да келіп жеттік.

Бір кездері осы газет редакциясында қызмет істеген ардагер-журналистер осы күнге аман-есен жеткеніне қуанышты. Осы жылдары жүздеген журналист қалам тербеп, газетіміздің оқырманға уақытында жетуіне үлес қосты. Осы 95 жылдың ішінде 20-дан астам редактор басшылық жасапты. Мен өзім «Орталық Қазақстанда» 32 жыл еңбек етіп, сегіз редактордың қарамағында қызмет істедім. Яғни, сегіз түрлі басшының шығармашылық қарымын, ұйымдастыру қабілетін көрдім. Солардың жақсы қасиеттерін қабылдауға тырыстым. Әсіресе, жас кезімде, журналистика саласына араласқан тұстағы ұстаз-редакторлардың еңбегі зор еді. Олар қандай басшылар еді. Бүгін сол өзім көзім көрген сегіз редактор жайлы әңгіме қозғағанды жөн көріп отырмын. Жақсы журналист болу өз алдына, шығармашылық ұжымды басқарып, оларды бір мақсатқа жұмылдыру оңай шаруа емес. Ендеше, осындай мереке кезінде олардың еңбегін айтып өтсек, артық болмас.

Мен облыстық «Орталық Қазақстан» газетінің редакциясына 1982 жылы 1 наурыз күні қатардағы тілші болып қызметке қабылдандым. Бұған дейін Егіндібұлақ аудандық «Ленин туы» газетінде жауапты хатшы болып, бес жылға жуық еңбек еткен едім. Жалпы, «Орталық Қазақстан» газетінің біраз журналистерін бұған дейін білетін едім. ҚазМУ-дің журналистика факультетінде оқып жүргенімде 4-5 курста осы редакцияда өндірістік практикада болдым. Ол уақытта мұнда мүйізі қарағайдай кілең ардагер-журналистер қызмет ететін еді. Олардың аты-жөндерін бұрын газеттен көрсем, енді сол ағалармен бетпестей танысып, практика кезінде қатарласа жүріп, газет жұмысына араластым. Сол кезде Қойшы Шаяхметов, Қайыркен Сұлтанов, Күлшай Байбуринаның қарамағында практикadan өтіп, алғашқы қадам жасап едім. Сөйтіп, ұжыммен қысқа уақыттың ішінде болса да таныстығым басталды.

Ал, оқу бітіріп, аудандық газетте жүргенде бір көзім облыстық газетте болды. Жас журналист ретінде үлкен газетке ауысу арманым болатын. Сол себепті жергілікті штаттан тыс тілші ретінде «Орталық Қазақстанға» мақалалар, хабар-ошар жазып, байланысты үзбеге тырыстым. Бұл да себеп болған шығар, ақыры облыстық газетке ілікті. Негізгі себепкер газет редакторы Рамазан Сағымбеков болатын.

Себебі, Рамазан аға менің университеттегі ұстазым еді. Мен 1972 жылы ҚазМУ-дің журналистика факультетіне оқуға түскенімде, ол сонда оқытушы екен. Әрі бірінші курстағы біздің топтың кураторы болды. Бөтен қалаға, бейтаныс адамдардың ортасына түскен студенттер үшін топ кураторының орны бөлек. Турасын айтқанда, куратор дегеніміз – сол топтағы қыз-жігіт-тің әкесі де, анасы да, қамқоршысы ғой. Осылайша, Рекеннің ақыл-кеңесін тындап, студенттік өмірдің не екенін түсіне бастадық. Жоғары оқу орнының тағалдырығын аттап, неден бастап, неден қоярымызды білмей жүрген кілең сарауыз балаларға Рамазан

ұстаз жол сілтеуші болды. Оның үстіне радио тарихынан лекциялар оқып, семинар өткізіп, дәріс берді.

Сонымен, тарих ғылымының кандидаты, доцент Рамазан Сағымбековтің кім екенін біле бастадық. Кураторлық сағаттарда ұстазымызбен жақынырақ танысып-білісудің реті келе бастады. «Ағай, өмірбаяныңызды айтып беріңізші» дейтінді шығардық. Шынында, болашақта журналист боламын деп арман қуған жастарға өмір көрген қаламгердің өмір тәжірибесі қажет-ақ еді. Ақыры, бір көңілді отырғанда ұстазымыз өмір жолын баяндап берді. Тып-тыныш отырып тыңдадық.

Рамазан аға 1932 жылы Қарқаралы ауданының Аппаз ауылында дүниеге келіпті. Сол бір қиын кезеңде оның балалық шағы да ауыр болған екен. Әке-шешеден ерте жетім қалып, интернатта, туыстарының үйін панаалап ғұмыр кешіпті. Ағасы Армия ерте есейіп, жұмысқа араласып, інісінің оқуына мүмкіндік жасаған екен. Жасынан зерек болып өскен ол мектепті алтын медальға, ҚазМУ-дің журналистика бөлімшесін қызыл дипломға тәмамдапты. Содан республикалық «Социалистік Қазақстан» газетіне тілші болып қабылданады. Бірер жыл аға газетте тілші болып, Шығыс Қазақстан облыстық газетіне ауысады. Осында тілші, бөлім меңгерушісі, жауапты хатшы болып істейді. Одан қазақ радиосында бас редактор қызметіне ауысады. Осында жүргенде қазақ радиосының тарихынан кандидаттық диссертация қорғайды. Содан ҚазМУ-дің журналистика факультетіне оқытушылыққа келеді. Осында жүріп доцент атағын алады. Міне, бізге дәріс оқып, куратор болған кезі осы. Сөйтіп жүргенде біздер екінші курсты бітірер тұста, 1974 жылы маусым айында Қарағандыға жол тартты. «Орталық Қазақстан» газетіне редактор болып тағайындалып, біздермен қош айтысты.

Рамазан Сағымбеков қарымды журналист, мықты ұйымдастырушы, тарихшы ғалым еді. Газет ісінің теориясын да, прак-

тикасын да ойдағыдай меңгерген қаламгер болатын. Ол уақытта «Орталық Қазақстан» газеті аптасына 6 рет жарық көретін. Бұл – облыстық газеттің республикада ерекше екенін көрсететін. Яғни, республикалық «Социалистік Қазақстан» газетімен шамалас болды. Редакция штатында техникалық қызметкерлерді қоса алғанда 50-ден астам адам болды. Тоғыз бөлім болды, оның әрқайсысында екі-үштен журналист болды. Жауапты хатшы және оның екі орынбасары, селолық аудандарда меншікті тілші болды. Редактор және оның екі орынбасары бар, сонда 30-дан астам кәсіби қаламгер еңбек етті. Газет тиражы 15-20 мыңның маңында болды. «Орталық Қазақстан» газеті шығармашылық әлеуеті жағынан еліміздегі үздік ұжымның бірі еді. Бірнеше газет журналисі Қазақстан Журналистер одағы сыйлығының лауреаты атанды. Газет 1981 жылы өзінің 50 жылдығы кезінде Еңбек Қызыл Ту орденімен марапатталды. Бір сөзбен айтқанда, бұл ұжым еліміздегі мақтаулы газеттердің бірі болды.

Ал, 1982 жылдың 1 наурызынан бастап мен де осы газет журналистерінің қатарына қосылдым. Ол уақытта облыстық газетте кілең сақа қаламгерлер еңбек ететін. Аудандық газеттерден журналистер көп шақырыла бермейтін. Бірақ мені Рамазан аға өзі шақырып алып, ұжымға қосты. Өкінішке қарай, облыстық газеттегі тұңғыш редакторым, университеттегі ұстазымның тікелей қарамағында 8 ай ғана еңбек еттім. Осы қысқа уақыттың өзінде одан көп нәрсе үйрендім.

«Орталық Қазақстан» газетінде мен көрген екінші редактор Тілеухан Жүсіпов болды. Ол 1982 жылдың желтоқсан айында біздің газетке басшы болып келді. Жалпы, Тілекенді бұдан бұрын да білетін едік. Себебі, ол 1975-1982 жылдары облыстық партия комитетінің баспасөз секторының меңгерушісі болған. Яғни,

бүкіл облыстағы баспасөз құралдарына идеологиялық жағынан басшылық жасады. Журналистерді жинап, семинар, жиындар өткізіп тұратын. Ол уақытта орыс тілді басылымдар, журналистер көп еді. Тілекең олардың алдында орысша сөйлегенде айызымыз қанатын еді. Дикциясы да мықты болатын. Міне, сол Т.Жүсіповтің қарамағында 1982-1988 жылдары еңбек еттім. Жалпы, Тікең газетке көшеден келген адам емес, кәсіби журналист екенін біртіндеп білдік. Қарағанды қаласында өмірге келіп, өзінің талабының арқасында қаламгер болған екен. Алғашқы еңбек жолын «Орталық Қазақстан» газетінде корректор, аудармашы болудан бастапты. Сырттай оқып, ҚазМУ-ді бітірген. Облыстық теледидарда журналист болған. Одан кейін партия қызметіне ауысқан. Обалы нешік, Тілеухан марқұм да газет жұмысына өз үлесін қосты. Ең бастысы – газет тиражын құлдыратпай, облыс басшыларының тілін тауып отырды. Алып-жұлып бара жатқан таланты болмаса да, редактор ретінде жап-жақсы еңбек етті.

Ал, 1988 жылы 1 қарашада газетімізге басшы болып республикаға белгілі публицист, журналист Нұрмахан Оразбеков келді. Бұл – менің осындағы үшінші редакторым еді. Әрине, есімі республикаға белгілі қаламгердің Қарағандыға келуі елеулі оқиға болды. Соңғы 20 жылдай ҚазТАГ қаласында еңбек еткен Нұрмахан ағаның шынында денгейі жоғары. ТАСС-тан түскен хабар-ошар, бүкіл ресми мақалаларды қазақшаға аударып отырған екен. Содан әбден аударма ісіне маманданып алған, өте шапшаң қимылдайтын журналист екен.

Нүрекенді өз басым бұрын да білетін едім. Студент кезімде аударма ісінен лекция оқып, практикалық сабақты ҚазТАГ-та өзінің кабинетінде тапсыратын едік. 1985-1987 жылдары Алматы жоғары партия мектебінде оқыға-

нымда, ол тағы да аударма ісінен дәріс берді. Енді, міне, «Орталық Қазақстан» редакциясында тағы кездестік. Әрине, Нүрекен келе сала көп өзгерістер жасады. Мінезге бай, тәжірибесі толысқан қаламгер екенін көрсетті. Оның 1991 жылы жазған «Із, бұл – төңкеріс!» деген бір мақаласы оның атын мәңгіге қалдырды. Өкінішке қарай, 1992 жылы Алматыға қызмет ауыстырды.

Мен көрген төртінші редактор Рымкүл Сүлейменов болатын. Ол 1992-1995 жылдары «Орталық Қазақстан» газетінің редакторы болды. Рекең де жас күнінен қалам ұстаған кәсіби журналист еді. Аудандық газеттерде, Қарағанды, Жезқазған облыстық газеттерінде, «Социалистік Қазақстан» газетінің облысымыздағы меншікті тілшісі болып еңбек етті және 70-жылдардың ортасынан өз газетімізде жауапты хатшы болды. Ал, 90-жылдардың ортасында Одақ тарап, мемлекетіміздің берекесі кеткенін білесіздер. Сол тәрізді газеттің мәні кетіп, оны шығару, оқырманға жеткізу қиына айналды. Рымкүл аға зейнетке шығар алдында «Компас» деген жарнама газетін ашып алды да, бізбен қоштасты.

Содан мен көрген бесінші редактор – Төлеубай Ермекебаев қызметке келді. Ол да кәсіби журналист еді. Мәскеу университетінің журналистика факультетін бітіріп келіп, «Орталық Қазақстанда» еңбек жолын бастады. Одан кейін «Лениншіл жас» газетінің облыстағы меншікті тілшісі болды. «Қарағанды жастары» газетінің редакторы болды. Ал, біздің газетте 1994 жылдың желтоқсанынан 1995 жылдың қыркүйегіне дейін редактор болды. Бізге келгенде ол 30-дан жана асқан жас жігіт еді. Оның басшы болуға тәжірибесі жетіспеді-ау деймін.

Өмірде кездейсоқ нәрселер бола береді ғой. Сол тәрізді «Орталық Қазақстан» газетінің кездейсоқ редакторы Батырхан

Жанатов марқұм еді. Төлеубай басшылықтан кеткеннен кейін 6 ай редактордың орны бос тұрды. Дәл сол кезде Жезқазған облысы тарады ғой. Сол жақта жекешелендіру комитетінің төрағасы болған Б.Жанатов Қарағанды облысының әкімі П.Нефедовтан қызмет сұраған екен. Содан ыңғайлы орын табылмай, облыс әкімі: «Редактордың орны бос тұр. Басқара аласың ба?» – деп сұрапты. «Бұрын райкомда істегем, басқарамын ғой», – депті.

Содан бізге келіп, жиналыс өткізгенде Батырхан: «Аппарат басшысы кім?», – деді ғой. Сөйтсек, негізгі мамандығы зоотехник, кейін комсомолдың жоғары мектебін бітірген екен. Жағдайдың қандай болғанын содан біле беріңіз. Ақыры, бір жылдан соң ол өз жөніне кетті.

Одан кейін белгілі журналист, жазушы Өтен Ахметов редактор болып еді, 8 айдан соң ол да қызметтен кетті. Ақыры, 1997 жылдың 1 қарашасында бұрынғы әріптесіміз Мағайы Сембай редактор болды. Сөйтіп, көзіміз ашылды. Содан 2013 жылы зейнетке кеткенше онымен қатарласып еңбек еттім. Соңғы үш жылда оның орынбасары болдым. Бұл менің 32 жылдағы көрген сегізінші редакторым еді.

Қазір заман өзгерді. Екі облыстық газет біріктіріліп, медиахолдинг құрылды. «Сағуаға Ақрағат» деп аталатын бұл холдингте екі газеттен басқа «Life 09» деп аталатын интернет редакция бар. Холдингі 2022 жылдың күзінен бері кәсіби журналист Қайрат Әбділа басқарып келеді. Ол да «Орталық Қазақстанның» өз түлегі. Еңбек жолын осында бастап, Павлодар облысында, Астанада түрлі басылымдарда істеді. Ақыры, республикалық «Егемен Қазақстан» газеті редакторының орынбасары қызметін атқарып, қарашанырағына қайта оралды. Үш ұжымды бір мақсатқа жұмылдырып, табысты еңбек етіп жатыр.

Міне, облыс оқырмандарының сүйікті газеті «Орталық Қазақстан» газеті өзінің 95 жылдығын тойлап жатыр. Мереке құтты болсын, әріптестер!

Серік СЕКСЕНҰЛЫ,
Қазақстанның Құрметті журналисі,
«Құрмет» орденінің иегері

Суреттер «Ortalyq Qazaqstan» газетінің мұрағатынан

• «МЕНИҢ «ОРТАЛЫҒЫМ!»

Он жасынан «Орталықтың» оқырманы

Биылғы желтоқсан айында 65 жасқа толатын Нұрлан Адашев он жасынан бастап, 55 жыл бойы облыстық «Орталық Қазақстан» газетінің тұрақты оқырманы болып келеді.

ERJAN IMASH,
«Ortalyq Qazaqstan»

Өзінің айтуынша, Қарқаралы ауданының Ынтыалы ауылында туып-өскен оншық газет-журнал оқуға, соның ішінде «Орталық Қазақстанға» құштарлығын оятқан да марқұм әкесі Рымбек екен. Кезінде осы «Ынтыалы» кеңшарында агроном болып істеген ол сол кезде шығатын мерзімді баспасөзге үнемі жазылып, республикалық «Социалистік Қазақстан», «Лениншіл жас», облыстық «Орталық Қазақстан», Қарқаралы аудандық «Коммунизм таңы» газеттері мен «Жұлдыз», «Жалын» журналдарын, балалары үшін «Қазақстан пионері» газеті мен «Балдырған» журналын алдырып тұрыпты. Әрі бала күнінде Бұқар жырау ауданының Үлгі, Семізбұғы ауылдарында бірге оқыған

сыныптас досы, журналист Матай Айнабеков арқылы «Орталық Қазақстанның» белді журналистері Ақселеу Сейдімбеков, Өтен Ахметовтермен жақсы қарым-қатынас орнатып, сыйлас, дос-жар болған көрінеді.

– Соның әсері-ау, – деп еске алады бүгінде Нұрлан Рымбекұлы. – Ынтыалы орта мектебінің 4-сыныбында оқыған он жасар кезімнен бастап, пошташы қашан «Орталық Қазақстанды» үйге әкелгенше тағат таппайтынмын. Оны қолыма алысымен ең бірінші іздейтінім өзіме аты таныс Матай, Ақселеу, Өтен ағалардың жазғандары еді. Оның үстіне сол жылы бізге қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен «Орталықтың» қазіргі ардагер журналисі Сүйіндік Жанысбай сабақ бере бастады. Бұл мұғаліміміздің де өзіміздің облыстық және аудандық газеттерде жарияланған мақалалары мен

сатиралық шығармаларын сыныптас құрбыларыммен жарыса оқып жүрдік. Кейін «Орталық Қазақстанға» мүлдем бауыр басып, ол менің сүйікті газетіме айналып кетті.

Міне, содан бергі жарты ға-

сырдан астам уақытта Нұрлан Қарағанды кен техникумында, Қарағанды мемлекеттік университетінде оқып, одан кейін өз ауылында гараж меңгерушісі, Топар ГРЭС-інде инженер-инспектор, Абай аудандық өрт сөндіру

бөлімінің бастығы, 18 жылдай «AMANAT» партиясы аудандық бөлімшесінің төрағасы болып, зейнетке шықса да, өзінің сүйікті газеті «Орталық Қазақстаннан» бір ажырамапты. Қашан барсаң да, ол қазіргі қызметі – Абай қаласындағы Жүзу бассейні директоры кабинетінің жұмыс үстелінің үстінде жатады.

– Қазіргі жаһандану мен цифрландыру дәуірінде де өзіме қажет дүниелердің көбін осы «Орталық Қазақстанның» беттерінен оқып отырамын. Онда жарияланған әрбір жаңалықты қапы қалдырмай, әсіресе, тарихи-танымдық мақалаларға ден қоямын. Бірақ осы күнгі жастардың мерзімді баспасөз бен кітап оқудан гөрі интернетке байланып қалғаны қынжылтады. Әйтпесе, газет өміріміздің айнасы емес пе?!

Нұрлан Рымбекұлының бұл жағдайда жанашыры да, пікірлесі мен қолдаушысы да жанында. Ол 27 жыл қатарынан Абай аудандық оқу бөлімін басқарып, бүгінде

осы ауданның Ардагерлер кеңесіне жетекшілік ететін жан жары Бақытжан Қазбекқызы Көрпешова болады. Аудандық ақсақалдар кеңесінің төрағасы болып табылатын Нұрлан Адашев екеуі әлі де аттан түспей, қоғамдық жұмыстардың қайнаған ортасында жастарға үлгі-өнеге көрсетіп жүр. Соған қарай қыздары Ақбота жоғары білімді экономист болып, екі жиен сүйгізіп отырса, ұлдары Ақдидар облыстық өнеркәсіп және кәсіпкерлік департаменті бастығының орынбасары болып істейді. Олар да отбасында алған тәрбиеден жұмыстан қолдары босаған сәтте кітап пен газет-журналдарға үніледі.

Сөзінің соңында Нұрлан Рымбекұлы 95 жылдық торқалы тойын атап өткелі отырған өзінің сүйікті «Орталық Қазақстан» газетіне толайым табыс, шығармашылық шабыт тілейді.

Абай ауданы

Сурет автордан

• ІЛТИПАТ

Ұстаздықты мұрат еткен

Тарихы терең Нілді-Өспен ауылында өмірге келген Манап Қарашолаққызының балалық шағы еңбекке деген құрмет пен маңдай тердің қадірін білген өнегелі отбасында өтті. Оның әкесі – дербес зейнеткер, стахановшы шахтер. Ол 1956 жылы Мәскеуде өткен Бүкілодақтық түсті металлургия жұмысшыларының V съезіне делегат болып қатысып, кейін үш жыл бойы Пленум мүшесі болған, елге еңбегі сіңген азамат еді. Осындай еңбек жолы қалыптасқан шаңырақта дүниеге келіп, тәлім-тәрбиесін көрген Манап Қарашолаққызы да өмір бойы еңбекті биік бағалаған жан.

Манап мұғалім 1966 жылы ҚарПИ-дің тіл-әдебиет факультетін тәмамдап, жас маман ретінде жолдамамен аудан орталығындағы Ы.Алтынсарин атындағы орта мектепке қызметке келеді. Ұстаздық жолын енді бастаған жылдары ол өз ісінің қыр-сырын меңгерген тәжірибелі мамандар Ж.Құтжанов, Ш.Жұқанов, Р.Шәріпова, Ж.Құрманова, К.Қанафина, Н.Лиясова, Ш.Рахымжанова, Ү.Тәжібаева, А.Қақабасева, Б.Бакишева және мектепті ұзақ жылдар бойы басқарған Ж.Күлейменов, Р.Жотабаева сынды білікті ұстаздармен қатар еңбек етті. Осындай кәсіби орта жас маманның ұстаз ретінде қалыптасуына, білімін тереңдетіп, тәжірибесін шыңдауына мол мүмкіндік берді. Бір ғана мектепте табан аудармай 42 жыл еңбек еткен Манап мұғалімнің ұстаздық жолына зер салсақ, оның талай асуды артқа тастап, білім беру саласына өзіндік қолтаңбасын қалдырғанын аңғарамыз.

Балаға білім беру, жас ұрпақтың жүрегіне ізгілік пен тәрбиенің дәнін себу – үлкен жауапкершілікті, терең білімді және үздіксіз ізденісті талап ететін қасиетті мамандық. Манап мұғалім де осы жолға бар ғұмырын арнап, әр сабағына үлкен дайындықпен келіп, шәкірттерінің білімге деген қызығушылығын арттыруға ұмтылды. Үнемі ізденіс үстінде жүріп, өзінің кәсіби шеберлігін жетілдіруден жалықпады.

Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген ұстазы Ш.Жұқановтың «Аманат» атты естелік кітабында ұстаздың кәсіби шеберлігі мен ана тіліне деген жанашырлығы ерекше атап өтіледі. Автор мұғалімді өз ісінің нағыз шебері, үнемі ізденіп, қазақ тілін оқытуға елеулі үлес қосқан білікті тіл маманы ретінде бағалайды.

Ал ғылым кандидаты, журналист-жазушы Клара Хамзина да өзінің ұлағатты ұстазы туралы жылы пікір білдіреді. «Дүние-дәурен» басылымында ол Манап мұғалімнің әңгімесінен әлемнің қыр-сырын құмарта танығанын, ақын жырларынан сусындап, шешендер сөзінің мәйегін бойына сіңіргендей әсер алғанын айтады. Әдебиетке бет буруының бір себебін де осы ұстазының берген тәлімімен байланыстырады.

Шындығында, Манап мұғалімнің ұстаздық жолын жалғастырып, одан тәлім алып, білім алған айтулы шәкірттері аз емес. Оның алдынан Мәрия Оспанова, Алтынай Базылова, Айткүл Қасымова, Қуанышкүл Базылова, Айдана Төженова, Гүлжанат Қасымова, Рымкүл Хамзина, Жанна Рашидова сынды көптеген шәкірттер түлеп ұшты. Солардың қатарында Қазақстан Республикасының «Үздік педагог» атағына ие болған шәкірттері – біз.

Манап мұғалімнен білім алған шәкірт-

терінің арасынан ғылымға, ақындыққа, журналистикаға бет бұрып, осы салаларда өзіндік із қалдырған азаматтар да бар. Олардың қатарында филология ғылымдарының докторы, профессор М.Әбдуов, ғылым кандидаттары Қ.Байтанасова, М.Орымбетова, С.Жұмкина, К.Хамзина, С.Әбдібеков, Қ.Айтжанова, Б.Ақпанбаев бар. Медицина саласында ұзақ жыл еңбек еткен Р.Сағытаев, М.Такешова, М.Омаров бар. Ал, ақындар Тезекбай Амандыков пен Марат Шәйке де Манап мұғалімнің мақтан тұтар шәкірттері қатарында.

Ұстаз шәкірттерінің жетістіктерімен де мерейленді. Оның шәкірттері республикалық, облыстық және аудандық деңгейлерде ұйымдастырылған түрлі жарыстарда үздіктер қатарынан көрініп, жақсы нәтижелерге қол жеткізді.

Манап мұғалімнің ұлағатты ұстаз ретіндегі мол тәжірибесі республика көлемінде де жоғары бағаланды. Алматы, Атырау, Қарағанды, Жезқазған, Павлодар облыстарында өткен республикалық семинарларда оның өткізген сабақтары мен көрсеткен озық тәжірибесі көпшілікке ұсынылды. Кәсіби еңбегі ескеріліп, оған жоғары санатты «Аға мұғалім» атағы берілді, сондай-ақ есімі аудандық білім бөлімінің Құрмет кітабына енгізілді. Сонымен бірге, Манап мұғалім әр жылдары І облыстық әйелдер съезіне және І облыстық мұғалімдер съезіне делегат болып қатысты.

1998 жылы ел басшылығының Қарағанды қаласында облыс жұртшылығымен өткізген кездесуіне шақырылды. Облыс орталығында Ұлы Абайдың 150 жылдығына арналған «Абай тағылымы» атты ғылыми конференцияда жасаған баяндамасы І орынға ие болды. Ұстаздың баяндамалары аудандық және облыстық газеттерде де жарық көріп отырды.

Манап Қарашолаққызы ұстаздық қызметпен ғана шектелмей, қоғамдық жұмыстарға да белсене араласқан. Әйелдер кеңесінің хатшысы қызметін жеті жыл атқарды. Халық театрының жұмысына қатысып, Бағаш Бәкішевамен бірге «Қыз Жібек» спектаклін дайындауға атсалысты. Сол қойылым көрермендердің есінде ұзақ сақталды. Мектеп оқушылары мен ұстаздарды қатыстыра отырып, «Қызыл сұңқарлар», «Құдағи келіпті», «Өпке» қойылымдарын сахналауға қатысып, олардың режиссері де болды.

Манап мұғалім жетекшілік еткен сыныптан

заманауи талапқа сай әртүрлі мамандық иелері де шықты. Олар бүгінде әр салада еңбек етіп жүрген азаматтар.

Манап мұғалім қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша білім бөлімінде штаттан тыс әдіскер-инспектор міндетін де атқарды. Сонымен қатар, Үздік аттестат комиссиясының құрамында болып, осы мамандық бойынша әдістемелік секцияның жұмысына жетекшілік етті. Мектептің оқу-тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, кәсіподақ комитетінің төрайымы қызметтерін атқарып, қоғамдық жұмыстарға да белсене араласып, өз міндеттерін абыроймен орындады.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен шәкірттерге дәріс беріп, ұзақ жылдар бойы атқарған еңбегі лайықты бағаланды. 1998 жылы «Жылдың үздік мұғалімі» атанды. «ҚР Халық ағарту ісінің озық қызметкері» төсбелгісі, Ы.Алтынсарин атындағы медаль, «Еңбек ардагері» медалі, сондай-ақ, ҚР Білім беру министрлігі, облыс және аудан әкімдігі тарапынан берілген көптеген мақтау-марапаттарға ие болды. Оның есімі облыстық және аудандық энциклопедияларға да енгізілген.

Манап мұғалім – бала жүрегін түсініп, мейірім мен жылулық сыйлай білген жан. Үш перзентінен тараған немерелерін айрықша ықыласпен қарсы алып, әрқайсысын аялап, еркелете тәрбиелеп келеді. Қолындағы келіні Жұлдызды да туған қызындай көріп, оған әрдайым қамқорлық көрсетеді. Бүгінде ол ауруханада еңбек етіп жүр. Ұлы Есей де өкесінің жолын қуған палуан. Ол – Қазақстан Республикасының спорт шебері. Қызы Дамира – кардиолог-дәрігер. Ал, кіші қызы Индира Қарағанды қаласындағы дарынды балалар мектебінде директордың орынбасары әрі тіл маманы. Ол да анасының ұстаздық жолын жалғастырып, облыстық «Үздік ұстаздар энциклопедиясына» үздік ұстаз ретінде енгізілген.

Манап мұғалімнің білім саласындағы ұзақ жылғы еңбегі де ескерусіз қалған жоқ. Оған «Шет ауданының Құрметті ардагері» атағы берілді. Бүгінде Манап мұғалімнің бес немересі, бір шөбересі бар. Ағзбайы Астанада ҰҚК-де қызмет етеді. Абылай мен Ахметі – инженерлер. Немересі Талшынның есімі «Қазақстанның үміт артарлары – 2013-2014 оқу жылындағы Қазақстан Республикасының алдыңғы қатардағы оқушылары» атты жинаққа 146-нөмірмен енгізілген. Сол оқу жылында облыс бойынша аталған жинаққа 83 оқушының есімі енсе, солардың қатарында Манап мұғалімнің немересі Талшынның болуы – оның білімге деген талпынысы мен жетістігінің айғағы. Бүгінде Талшыны Астанадағы ірі компанияда архитектор болып еңбек етеді. Талшының жетістігі – әулет үшін үлкен мақтаныш. Ал Дінмұхаметі – студент.

Өмірлік жары Жәкен Ақыжанов кезінде жауырыны жерге тимеген, ауданға белгілі палуан болған. Самбо мен қазақ күресінен спорт шебері атанып, 25 жыл аудандық спорт мектебін басқарған. Осындай өнегелі отбасының береке-бірлігін сақтап отырған Манап мұғалімнің туған-туыстары, әріптестері мен ел-жұрты ерекше қадір тұтады. Еңбегімен ел құрметіне бөленген, талай ұрпаққа білім мен тәрбие берген ұлағатты ұстазға әрдайым құрмет көрсету – кейінгі буынның парызы.

Б.ТҮСПХАНОВА,
А.БӨЛКЕНБАЕВА

• ЭКОЛОГИЯ

Балқаштың балығы көбейеді

Балқаш көлінің балық қорын сақтау және табиғи ресурстарын толықтыру бағытындағы жұмыстар биыл да жалғасуда. Су айдынын мекендейтін балық түрлерінің санын арттыру мақсатында көлге біржылдық сазан шабақтарын жіберу басталды. Алғашқы кезеңде Балқашқа 180 мың шабақ жіберілді.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бұл жұмыстар мемлекеттік тапсырыс аясында ұйымдастырылып отыр. Алғашқы партия Қарағанды балық өсіру тәлім-бағынан жеткізілді. Мамандар шабақтарды тасымалдау және суға жіберу барысында олардың қауіпсіздігіне, сондай-ақ, жаңа ортаға бейімделуіне қажетті жағдайлардың сақталуына назар аударды.

Балқаш көлінің экожүйесінде маңызды орын алатын балық түрлерінің бірі – сазан. Сондықтан, оның қорын толықтыру көлдегі балық ресурстарын тұрақтандыруға бағытталған шаралардың қатарында. Мамандардың айтуынша, шабақтарды белгілі бір маусымда жіберудің өзіндік себебі бар. Ауа райының салқындауы балықтардың жаңа ортаға бейімделуіне қолайлы жағдай қалыптастырады.

Жұмыстар әдетте көктемде немесе күзде жүргізіледі. Ауа райы салқындаған кезеңде бір жасар шабақтардың жаңа мекен ету ортасына бейімделуі жеңілрек болады. Биылғы жұмыстар да қолайлы температуралық жағдайды ескере отырып ұйымдастырылып отыр, – дейді Балқаш балық инспекциясының басшысы Денис Әбібеков.

Жұмыс мұнымен шектелмейді. Алдағы уақытта көлге сазан шабақтарын жеткізетін тағы бес рейс ұйымдастыру жоспарланған. Шабақтар Қарағанды балық өсіру питомнигімен қатар, Тараз қаласындағы «Ақрам» шаруа қожалығынан да жеткізіледі. Жұмыстар біріне-

ше кезең бойынша жүзеге асырылады. Жалпы, биыл Балқаш көліне бір миллионнан астам біржылдық сазан шабағын жіберу көзделіп отыр. Су айдынының балық қорын толықтыруға бағытталған ауқымды шараның бірі. Жас балықтардың табиғи ортаға жіберілуі олардың популяциясын көбейтіп қана қоймай, көлдің экологиялық тепе-теңдігін сақтауға да ықпал етеді.

Балқаштың табиғи байлығын сақтау үшін балық қорын жасанды жолмен толықтырумен қатар, су айдынындағы табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану да маңызды. Осы бағыттағы жұмыстар балық шаруашылығы саласындағы мемлекеттік шаралармен қатар жүргізіледі.

Мамандар көлдегі балық қорының тұрақтылығы қоршаған ортаның жағдайына, су ресурстарының сақталуына және табиғи ресурстарды қорғау талаптарының орындалуына тікелей байланысты екенін атап өтеді. Биылғы балықтандыру нәтижесінде көлге жіберілетін бір миллионнан астам сазан шабағы алдағы уақытта табиғи ортаға бейімделіп, Балқаштың балық қорын толықтыруға үлес қосады деп күтіледі. Мұндай жұмыстарды жүйелі түрде жүргізу су айдынының биологиялық ресурстарын сақтап, келер ұрпаққа табиғи байлықты жеткізудің маңызды тетіктерінің бірі болып қала бермек.

Сурет облыс әкімдігінің сайтынан

• ҚАЙЫРЫМДЫЛЫҚ

Мейірім тұнған жүздесу

Қарттар күніне орай Қарағанды қаласы №4 атаулы әлеуметтік қызмет көрсету орталығында «№28 ЖОББМ» КММ оқушыларының қатысуымен «Ақылдың кені – қартарым» атты тағылымды кездесу өтті. Мектеп оқушылары атаулы орталыққа арнайы барып, ақылман аға буын өкілдеріне құрмет көрсетіп, жүрек жылуын сыйлады.

Оқушылар қарттарға арнап, арнайы концерттік бағдарлама әзірлеп, ән шырықап, би билеп, өлең оқып, өздерінің ізгі тілектерін жеткізді. Балалардың әрбір әні мен әрбір сөзі үлкендерге деген құрметтен, шынайы ықыластан туындады.

Концерт барысында залды әсем әуен мен көтеріңкі көңіл күй тәрбеді. Қарттардың жүзіндегі қуаныш, мейірімді күлкі, ақ баталары балаларға ерекше әсер қалдырды.

Кездесуде қарттар да өздерінің өмірлік тәжірибелерімен бөлісіп, жастарға ақыл-кестерін айтты. «Үлкенге құрмет – кішіге міндет»,

«Адамның ең үлкен байлығы – адамгершілік» деген ұлағатты сөздер жас ұрпақтың жүрегіне жол тартты.

Осындай кездесулер арқылы оқушылар үлкенді сыйлаудың, қартқа қамқор болудың, жақсылық жасау мен мейірімділіктің мәнін терең түсінеді. Себебі тәрбие – ай-

тылған сөзден ғана емес, жасалған ізгі істен көрінеді.

Қазақ халқы қашан да қариясын төрге отырғызып, батаасын алған. Өйткені, оның әрбір әңгімесінде өмірдің сабағы, әрбір ақылында талай жылдық тәжірибе бар.

«Ақылдың кені – қартарым» атты кездесу оқушы-

ларға үлкен сабақ болды. Ал, балалардың өнері мен ықыласы қарияларға бір сәттік болса да, қуаныш сыйлады.

Гүлден ӘБЕУОВА,
№28 жалпы орта білім беретін мектеп директорының тәрбие орынбасары

Сурет автордан

43-21-55

Жарнама бөлімінің байланыс телефоны

Жерлесіміз – күміс жүлдегер

Жапонияның Аичи префектурасы мен Нагоя қаласында өтіп жатқан жазғы Азия ойындарында жерлесіміз Эльмира Сыздықова Азия ойындарының күміс жүлдегері атанды. 76 келіге дейінгі салмақта сынға түскен жерлесіміз ақтық бәсекеде жапониялық Юка Кагамимен белдесіп, қарсыласынан айласын асыра алмады.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Айта кетейік, Эльмира ширек финалда Моңғолия өкілі Даваанасан Энх-Амарды 4:1 есебімен жеңіп, жартылай финалға шыққан болатын. Ал, жартылай финалда жерлесіміз Қытай өкілі Ли Вэньцзимен белдесті. Тартысты өткен кездесуде Эльмира қарсыласын 9:8 есебімен басым түсіп, финалға жолдама алады. Бұл кезеңдегі қарсыласы – жапониялық Юка Кагами еді. Жапон спортшысы – 2024 жылғы Олимпиада чемпионы. Әрі әлем, Азия чемпионы. Десе де, жерлесіміздің де бұл спортта жинаған тәжірибесі аз емес. Ол күреспен 18 жылдан бері айналысып, боз кілемде талай белесті бағындырып келеді. Спортшының жеке бапкері – Қазақстанның еңбек сіңірген жаттықтырушысы Владислав

Сутормин. Бүгінде «Жоғары спорт шеберлігі мектебінің» тәрбиеленушісі. Осы уақытқа дейін XXXI жазғы Олимпиада ойындарының (Рио-де-Жанейро, Бразилия), Ислам ынтымақтастығының VI ойындарының қола жүлдегері атанған.

Финалдық кездесуде жерлесіміз қарсыласынан айласын асырып, бір ұпай еншілеп, есепте алға шығып еді. Алайда, кездесудің 2-ші минутында жапон спортшысы әдіс жасап, үш ұпайға қол жеткізді. Ал, белдесудің аяқталуына бір минут қалғанда Юка Кагами қорғаныста сәтті қорғанып, тағы да қосымша екі ұпайға қол жеткізді. Осылайша, Эльмира ақтық кезеңде жапон спортшысынан 1:5 есебімен жеңіліп, Азия ойындарының күміс жүлдегері атанды.

Суреттер qazsport.kz

• **БӘРЕКЕЛДІ!**

Сәкен театрының жұлдызды жеңісі

Сәкен Сейфуллин атындағы Қарағанды облыстық академиялық қазақ драма театры Павлодар қаласында өткен II республикалық «Ертіс-Баян» театр фестивалінде жоғары нәтиже көрсетіп, Гран-при жүлдесін иеленді. Бас жүлде режиссер Александр Недомолкиннің сахналауындағы «Ромео мен Джульетта» саунд-драмасына берілді. Қойылым қазылар алқасының жоғары бағасына ие болып, көркемдік тұтастығы, сахналық шешімі мен актерлік орындау ерекшелігімен танылды.

Аида РАХЫМҚҰЛ,
«Ortalyq Qazaqstan»

«Ромео мен Джульетта» шығармасын сахналау – кез келген театр үшін үлкен жауапкершілік. Себебі, көрермен туындыны әлемдік классиканың жауһары деп таниды. Қарағанды театры таңдаған саунд-драма формасы – ілкімді ізденістің көрінісі. Сахнадағы актер мен оркестр бір ырғақта әрекет етіп, оқиғаның эмоциялық қуатын бірге қалыптастырады. Театр басшысы Құрман Қалымовтың айтуынша, қойылымның басты ерекшелігі де осында.

– Гран-при – шынымен де үлкен жетістік. Бұл – біздің театр мен бүкіл ұжым үшін зор қуаныш. Біз мұнда Гран-при алу үшін келген жоқпыз. Ең алдымен жаңа тәжірибе жинақтап, әріптестермен кездесіп, өзара тәжірибе алмасуды көздедік.

Біздің спектакльдің ерекшелігі – қазір ғана танымал бола бастаған саунд-драма жанрында жұмыс істейтінімізде. Мұндай қойылымда актерлер мен оркестр бір-бірін сезініп, бір ырғақта болуы керек, – дейді Құрман Қалымов.

Фестивальде қойылымның көркемдік деңгейі, серпінділігі мен сахналық шешімі жоғары бағаланды. Декорация мен костюмдердің үйлесімі де қазылар алқасының назарынан тыс қалмаған. Биылғы фестиваль белгілі режиссер Ерсайын Тапеновтің 80 жылдығына арналды. Алты күнге созылған өнер додасына еліміздің әр өңірінен театр ұжымдары қатысып, классикалық шығармалардан бастап заманауи эксперименттік қойылымдарға дейін ұсынды. Театрлар шығармашылық тәжірибе алмасып, жаңа жобаларды талқылады.

«Ертіс-Баян» фестивалінде Қарағанды

театры бұған дейін де жүлдеге ие болған. Алғашқы фестивальде ұжым «Үздік сценнография» номинациясын жеңіп алған еді. Биылғы Гран-при – театрдың фестиваль тарихындағы екінші жүлдесі.

Фестивальдің биылғы тағы бір ерекшелігі – халықаралық деңгейге қадам басуы. Қазақстандық театрлармен қатар Қырғызстаннан Токтоғұл Ажибаев атындағы Алай музыкалық-драма театры қатысты. Бұл фестивальдің географиясын кеңейтіп, шығармашылық байланыстарды нығайтуға мүмкіндік берді. Көрерменге таныс «Ромео мен Джульетта» бұл жолы музыка мен актерлік ойынның үндестігі арқылы жаңа қырынан танылды. «Ертіс-Баян» фестиваліндегі Гран-при Қарағанды театрының осы ізденісіне берілген жоғары бағаның бірі болды.

Сурет театрдың баспасөз қызметінен

• **ҮСТЕЛ ТЕННИСІ**

«Алтынға» бергісіз «қола»

Грузияның Тбилиси қаласында үстел теннисінен өткен WTT Youth Contender Tbilisi 2026 халықаралық турнирінде қарағандылық спортшы Альбина Жаксылыкова қола жүлдеге қол жеткізді.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Жерлесіміз – Қазақстанның спорт шебері. Спорттағы кәсіби жолында ұлттық деңгейдегі бірқатар бәсекелерде топ жарып, жүлделі орындардан көрініп келеді. Спортшының жоғары нәтижелерге жетуінде оның жаттықтырушысы Эльмира Әлиеваның еңбегі зор. Сонымен қатар, Альбинаның бүгінде қоржынында жекелей, аралас және командалық разрядтар бойынша да чемпиондық атағы бар. Әрі VI Жастар спорт ойындарында командалық есепте жеңіске жеткен. Халықаралық аренадағы тәжірибесі де мол. Ташкент, Бангкок, Платжа-д'Аро, Алматы және өзге де қалаларда өткен WTT турнирлеріне қатысып, әлемнің әр түпкірінен жиналған мықты спортшылармен бәсекеге түскен.

Биыл қыркүйек айында Альбина Қазақстан құрамасының Азия ойындарына қатысатын сапына енген. Көп ұзамай аталған турнирге де ұлттық құрама сапында өнер көрсетіп, қола медаль еншіледі. Айта кетейік, жерлесіміз бұл чемпионатта 19 жасқа дейінгі қыздар арасындағы жекелей сында бақ сынаған болатын.

Сурет облыстың дене шынықтыру және спорт басқармасынан

• **ХОККЕЙ**

Ірі есеппен жеңді

Қарағандылық «Сарыарқа» өз айдынында Pro Hockey League ойындарының кезекті турында павлодарлық «Ертіс» клубын қабылдады. Нәтижесінде, қос команда арасындағы алғашқы кездесу 8:0 есебімен жерлестердің пайдасына шешілді.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Өткен жолы қарағандылықтар елордалықтармен өткен кездесуде 4:2 және 4:1 есебімен жеңіліп, турнир кестесінде төмен сырғыған болатын. Осы жолы павлодарлықтарға қарсы алғашқы ойынды жеңіспен бастап, өз алаңында ұпай жоғалтпады.

Жерлестер алғашқы кезеңнен-ақ қарсылас қақпасына қысымды күшейтті. Кездесудің 2-ші минутында Владислав Никулин есеп ашса, 6-шы минутта Руслан Демин мергендігімен көзге түсті. Осылайша, алғашқы кезең 2:0 есебімен айдын иелерінің пайдасына шешілді.

Екінші кезеңде қарағандылықтар қарсыластың осал тұсын дөп басқандай. Қарсылас қақпасына қатарынан төрт шайба тоғытып, павлодарлықтарға есепті қысқартуға мүмкіндік бермеді. 21-ші минутта – Владимир Волков, 24-ші минутта – Александр Борисевич, 36-шы минутта – Данила Карабан мергендік танытса, араға көп уақыт салмай Владислав Никулин тағы да мүлт кетпей, ойындағы екінші шайбасын салды. Үшінші кезеңде де айдын иелері қарқынмен бәсеңдеткен жоқ. Қарағандылықтар қарсылас қақпасына тағы екі шайба салып, есепті 8:0-ге жеткізді. Бұл кезеңде Артем Лихотников пен Виталий Божко мергендігімен

көзге түсті.

Енді жерлестер осы айда тағы алты командаға қарсы 12 ойын күтіп тұр. 6-7 қазан рудныйлық «Горняк», 10-11 қазан петропавлдық «Құлагермен», 14-15 қазан көкшетаулық «Арланмен»

сырт айдында кездеспек. Ал, 19-20-сы «Горняқты», 24-25-і атыраулық «Бейбарысты» 23-30-ы «Алматыны» өз айдынында қабылдайды.

Сурет клубтың әлеуметтік желідегі парақшасынан

• **ШАХМАТ**

Шаршы тақта шеберлері бақ сынайды

Қарағандыдағы Н.Әбдіров атындағы спорт сарайында ерлер мен әйелдер арасында командалық рапид және блц шахматтан ел чемпионаты басталды. Осымен 19-шы мәрте жалауы көтеріліп отырған бәсекеге елдің 10 өңірінен 12 команда қатысуда. Алты күнге созылатын жарыста 91 спортшы өзара шеберлік байқасып, чемпиондық атаққа таласпақ. Чемпионаттың ашылу салтанатына облыстық және шынықтыру және спорт басқармасы басшысының орынбасары Нұрлан Әшірбек, Қазақстан шахмат федерациясының Қарағанды облыстық филиалының төрағасы Николай Симонян және мемлекеттік дәрежедегі жаттықтырушы Дастан Қапаев қатысып, спортшыларға сәттілік тіледі.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Шахмат спортына қызығушылық танытушылардың қатары жыл санап артып келеді. Бұған мемлекет тарапынан шахматты дамытуға көрсетіліп отырған

жүйелі қолдау да өз ықпалын тигізуде. Өз сөзінде Нұрлан Жаксылықұлы өңір спортшыларына көрсетіліп отырған жан-жақты қолдауға тоқталып, шахматты одан әрі дамыту бағытындағы жұмыстардың жалғаса беретінін атап өтті.

– Шахмат – жай ғана ойын емес, логика мен стратегиялық терең ойлаудың биік шыңы. Бүгінгі бәсекеге еліміздің түпкір-түпкірінен ең мықты ақыл-ой иелері жиналып отыр. Сіздердің бұл қадамдарыңыз өскелең жас ұрпақ үшін үлкен бағдар болары сөзсіз. Сондықтан да осынау маңызды долада әрқайсыңызға сәттілік тілейміз. Жарысымыз жоғары деңгейде өтіп, жаңа чемпиондар мен

мықты гроссмейстерлер анықтала берсін! – деді Нұрлан Жаксылықұлы.

Ал, Николай Авакимович чемпионатқа жыл сайын тұрақты қатысып, шахмат додасында тәжірибесімен бөлісіп жүрген ардагерлермен қатар, биыл жарысқа алғаш рет қосылған жас шахматшыларды көрудің өзі үлкен қуаныш екенін жеткізді.

– Константин Казаков біздің командалық сайысымызға биыл оныншы рет қатысып отыр! Бүгінде ол команданың мызғымас тірегіне, нағыз арқасүйеріне айналды. Көшбасшылар ауысып жатты. Ал, Константин өз биігінен түспей, көш бастап келеді. Меніңше, егер сіз

шахматшы болсаңыз, кемінде бір рет осындай командалық турнирге қатысып көруіңіз керек. Биылғы чемпионатқа да ауқымды бәсекелерден тәжірибе жинаған бірқатар мықты шахматшылар қатысуда. Баршаңызға сәттілік тілейміз! – деді Николай Симонян.

Жарыстың алғашқы кезеңінде шахматшылар блц және рапид форматтарында командалық есепте сынға түспек. Швейцариялық жүйе бойынша өтетін бәсекеде барлығы 9 тур ойналып, әр команда тоғыз матч өткізеді. Одан кейін ерлер арасында жекелей сайыстар ұйымдастырылады. Чемпионаттың келесі кезеңінде ерлер мен әйелдер блц және рапид форматтарында жеке есепте өзара бақ сынап, шеберліктерін ортаға салады. Турнир ережесіне сәйкес әр команда төрт шахматшыдан жасақталмақ. Құрамда үш ер және бір әйел шахматшы болуы міндетті. Рапидте уақыт бақылауы 10 минутты құраса, әр жүрістен кейін ойыншының уақытына бес секунд қосылады. Ал, блц сайысында әр шахматшыға үш минуттан беріледі. Әр жүріске екі секунд қосымша уақыт қарастырылған.

Чемпионат 7 қазанға дейін жалғасады.

Суретті түсірген автор

ORTALYQ QAZAQSTAN

Қарағанды облыстық қоғамдық-саяси газеті

Құрылтайшысы: облыс әкімдігі

МЕНШІК ИЕСІ: «Saryarqa Aqparat» ЖШС

Директор
Қайрат Жүнісұлы ӘБІЛДА

Директордың орынбасары
Станислав Альбертович ПЕСНЕВ

Директордың орынбасары
Ғалия Боранқұлқызы БАСТЕНОВА

Бас редактор
Е.К. МҰСАБЕК
Бас редактордың орынбасары
Қ.А. АЙТЖАН
Сайт редакторы
А.Ә. СОВЕТ
Жауапты хатшы
С.Б. ПИЯШ

Телефондар:

Бас редактор: 43-38-53

Бас редактордың орынбасары: 43-58-08

Интернет-редакция редакторы: 43-38-33

Жауапты хатшы: 43-49-72

Жарнама, факс: 43-57-82, 43-21-55;

Меншікті тілшілер:

Ақтоғай, Шет, Балқаш,

Приозерск: 8-702-293-13-70

Қарқаралы, Нұра,

Осакаров: 8-702-216-73-50

Теміртау, Саран, Шахтинск, Абай,

Бұқар жырау: 8-775-189-33-19

• Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
• Жарнамалар мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.
• Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.
• Материалдың жариялану ақысы төленген

Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің

Ақпарат комитетінде қайта тіркеуден өтіп, 2020 жылғы 15 желтоқсанда

№ KZ18VPY00030163 куәлігі берілді.

Газет сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады.

Мекенжайымыз: 100009, Қарағанды к., Әлімхан Ермеков көшесі, №33 Үй.

Электрондық пошта: ortalyk.kz@gmail.com; ortalyk.kaz@mail.ru

Жарнама бөлімі: ortalyk.reklama@mail.ru

Газет жеткізілмесе
41-26-82, 43-57-88
телефонына хабарласыңыздар.

«БанкЦентрКредит» АҚ ҚФ

Есеп-шот: kz50826MOKZTD2003131,

БИК KСJВKZXX БИН 000840001412

Тарапымы 3 165

№109 тапсырыс. Индекс 65484

Офсеттік басылым. Көлемі 4 баспа табақ.

Бағасы келісім бойынша

«Типография Арко» ЖШС баспаханасында басылды.

Қарағанды к., Сәтбаев к., 15.

Газеттің компьютерлік орталығында теріліп, беттелген.

Кезекші редактор Жамал СОВЕТҚЫЗЫ